

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelentek és minden könyvtárban kaphatók következő

KATHOLIKUS IMAKÖNYVEK.

ALBACH Sz. J. **Áhítat órái.** Elmékedések Isten, erény és az örökké valóság felett Bőrbe kötve aranyvágással 2 frt. Francia bőrbe kötve kapocsal 3 frt.

GYÖRFFY Iván. **Kis mennyei manna.** Harmadik kiadás. Kötve 25 kr.

GYÖRFFY Iván. **Mennyei manna.** Katholikus ima- és énekkönyv tanuló ifjak és éltesberek számára. 3-ik kiadás. Kötve 50 kr.

HUNGARI A. **Isten temploma.** Imakönyv minden rendű és állapotu keresztény katolikusk számára. Zsebkiadás. Egy acélmetszettel, bőrbe kötve aranyvágással. Francia bőrbe kötve kapocsal 3 frt. Kék v. vörös bársonyba kötve, kereszttel és kapocsal 6 frt.

TÁRKÁNYI Béla. **Új rózsákert.** Imádságos és énekes könyv katolikus keresztény hívek használatára. Czimképpel. Zsebkiadás. Bőrbe kötve, aranyvágással 2 frt. Francia bőrbe kötve kapocsal 3 frt. Kék v. vörös bársonyba kötve, kereszttel és kapocsal 8 frt.

TÁRKÁNYI Béla. **Nagybójtai kalauz.** Krisztus kinszenvedésének és halálának negyennapi megszentelésére a nagyheti ájtatossággal együtt. Négy acélmetszettel. Francia bőrbe kötve kapocs. 3 frt.

TÁRKÁNYI Béla. **Ártatlanok öröme.** Katholikus imakönyvecske kis gyermekek számára. Sok képpel. Kötve 20 kr.

TÁRKÁNYI Béla. **Vezérangyal a mennyi korona elnyerésére.** Kathol. imádságos és énekes könyv. Négy acélmetszettel. Bőrbe kötve, aranyvágással 2 frt. Ugyanaz: zsebkiadás, Bőrbe kötve aranyvágással 2 frt. Francia bőrbe kötve, kapocsal 3 frt.

Valamennyi külföldi szerektől előnybe helyezendők, a magyar közönségnek különben már legjobb hírnevnek és fokozatos elterjedésnek örvendő a külföldi labdacok-gyárosok óriási reklámja dacára, százezer esetben tíz éven át legjobban megkülönböztetett nyert tapasztalásból összeállított dr. Kvapil

Kárpatti egészségi labdacok,

melyek biztosan, minden káros következmények nélkül, nem erőszakolva, hanem minden fájdalom nélkül hatnak: eldugulás, nyálkásodás, étvágyhiány, gyomorbad, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóház, aranyér, bőrkütiések és sárgaság ellen. — Pótolja a keserűvizeket, melyek vizenyös ürülést eszközölnek.

Egy skatulya ára 21 kr., egy tekeres 6 skatulyával 1 frt 5 kr., nem bérmentes küldeményül 5 kr. bélyegdíjjal több. Ha a labdacok árához 20 kr. mellékeltek és az egész csomag posta-utalvánnyal beküldetik, akkor a megrendelt mennyiség az összes birodalomba bárhol bérmentes beküldetik. 3109

Raktárak: Budapest: Pataky Károly gyógyszerésznél, az újépület átellenében; Pozsonyban: Erdy István a városi rák- és ezimzett gyógyszerésznél; Debreczenben: Mihályovits István gyógyszerésznél; Kecskeméten: Molnár János gyógyszerésznél; Szegeden: Kovács Albert gyógyszerésznél és Temesvárott: Tárceay Istv. gyógyszerésznél.

Legujabb hírlapok! Tek. ur! A családom tagjai által évek óta igen jó eredménnyel használt kárpatti egészségi labdacokból ismét kérek hat skatulyát tartalmazó három tekeres postai utalvánnyal. Keszthely (Zalaegerszeg), 1886. április 6. Tisztelettel Völgf. Frigyes, urad, tiltárk. T. gyógyszerész ur! Az Ön kárpatti egészségi labdacseit sokaktól mint csodahatást segítő hálom dícséremi s ezáltal érzem magam indítottva szívesen kérem továbbra is igénybe venni s egy tekereset az Ön egészségi labdacsaiból postautalvánnyal mellettem kérem. M. raviczka, 1886. május hó 24-én. Kiváló tiszteltelt maradjok Faragó János, földbírt.

En. CSILLAG ANNA,
185 ctm. hosszú óriási Loreley-hajammal, melyet az álta'm felalált kenőcs 14 havi használata után nyertem, mely a leghíresebb orvosai tekintélyek által ismeretett el mint egyetlen szer ara végre, hogy megakadályozza a hajkihullást, elősegíti a hajnövést, és erősíti a hajbőrt, uraknál elősegít egy teljes erős szakálnövést, rövid ideig való használat után a hajnak, valamint a szakálnak természetes színt és sűrűséget kölcsönöz és megóv a korai őszüléstől a legnagyobb korig. Bendkívül kellemes illata következtében kenőcsöm kitűnő, finom toilette-kenőcs.

A kenőcs használata előtt.

A kenőcs használata után.

L. sz. 17.904. T. Csillag Anna k. a. Budapest. Kérem postafordulattal hajkenőcséből két köcsöggel küldeni. Taxis J. szül. Bathányi grófné.

L. sz. 19.172. Csillag és társa uraknak Bpest. Kitiűnő hajkenőcsökből egy kis köcsöggel 4 márkájával újból kír: Carolat hercegnő Cöthen (Anhalt).

L. sz. 27.543. Hamburg. Nt. Csillag Anna k. a. Legyen szives hajnövesztő kenőcséből, melynek hatása kitűnőnek bizonyult, 3 köcsöggel a hozzátartozó tetval együtt utánvéttel küldeni. Hálás köszönő tisztelettel öv. Wilander grófné. Bergstrasse 23.

L. sz. 18.422. Grác, T. Csillag Anna k. a. Legyen szives egy köcsög hajnövesztő kenőcsöt 2 forintjával küldeni, de csakis az ön által kitalált hajnövesztő kenőcsből, melynek jó hatásáról alkalmam volt meggyőződni, kérek küldeni. Tisztelettel Lindheimi örnagy-né, szül. Schöffel.

Egy köcsög ára 50 kr., 1 frt, 2 frt, 3 frt, 5 frt. Postával küldés naponkint a pénz előleges beküldése vagy postautánvétel mellett az egész világba.

CSILLAG és TÁRSA Budapest, király-utca 26. szám alatt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest, IV, egyetem-utca 4. sz. megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR KERTÉSZKÖNYV.

A belterjes (intenzív) kertgazdászati foglalatja, UTMUTATÓ KALAUZ a konyhakertészet, gyümölcsészet, magtermelés, magmeseítés, honosítás és virágos kert használati mivélésére.

A kertészet minden rendű ügybarátainak, legkivált pedig kisebb földbirtokosok használatára.

Írta FARKAS MIHÁLY.

(Számos a szöveg közé nyomott metszettel.) Ára füzve 2 frt.

Szerző e művében éveken át gyűjtött tapasztalatainak, tekintettel hazánk társadalmi egy mint éghajlati viszonyaira, legkivált a kisebb földbirtokos osztály jól fölfogott anyagi érdekeit tartotta szem előtt, s mint ilyen a honi kertészek község figyelmét méltán kiérdemli.

MEGHIVÁS

PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK XLV. RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE,

mely 1887 márczius 22-én d. n. 6 órakor a bank helyiségeiben megtartatni fog.

- TÁRGYAK:**
1. Az igazgatóság jelentése.
 2. A felügyelőbizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyeresémi felosztása iránti határozat és a felmentés megszavaztatása.
 3. Az alapszabályok módosítása.
 4. Az igazgatóság három tagjának megválasztása, kik az alapszabályok 36. § értelmében kilepésre jelöltek ki.
 5. A felügyelő bizottság négy tagjának megválasztása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21. §-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei 3 hónappal a közgyűlés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésben résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíttetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie. — A szavazati jog érvényesítése ezéjjából a bank irodájában leteendő, hol is az 1875. évi XXXVII. törvények 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében a megválasztott mérleg a felügyelőbizottság jelentésével együtt 8 nappal a közgyűlés előtt átvethető. — Budapest, 1887. márczius 4-én. Az igazgatóság.

12-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, MÁRCZIUS 20. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Külföldi feliratások: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt / POLITIKAI UJDSÁGOK együtt: 1 téliére — 6 * / Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 frt / téliére — 4 * / Csupán a POLITIKAI UJDSÁGOK: / egész évre 6 frt / téliére — 3 * / Külföldi előfizetőknek a postafiz megkötésű vitelűk is csatlakozó

A MÁRCZIUSI NAPOK.

A VALLÁS állapította meg mindenütt az ünnepeket, ez adta meg nekik a nemzetközi egyházi jelleget. Mindazok, kik ugyanazon hitet vallják, a katolikusok és protestánsok, az orthodoxok és zsidók, a mohamedánok és buddhisták, szétszórvva a föld minden részeiben ugyanazon külön napokon tartják ünnepeiket, melyeket vallásuk hagyományai felszenteltek. A templomban és zsinagógában, a mecsetben és buddhista szentélyben ezeknek látogatói hitbeli testvéreknek ismerik el egymást; tekintet nélkül színre, nyelvre és nemzetiségre, érzik, hogy a közös vallás láncza ugyanazon hitközönségbe fűzi őket össze. Ezen világpolgári egyesülés azonban nem elégíti ki teljesen az embereket azóta, hogy a nemzetiség és az állameszme mindenütt erősebben fejlődött ki s a valláskülönbség nem képez többé választalat ugyanazon hon fiait közt. Így keletkezik az egyházi ünnepnapokon kívül egy nemzetközi ünnepnap is, képviselve azon nagy eszmét, mely az összes nemzetet lelkesíti.

Németország az Alpeseaktól a tengerig ünnepi szeptember 2-át, a sedáni napot, nem annyira a francziák vereségének, mint inkább a német egység s a német birodalom megalapításának emlékeül, holott ez csak hónapokkal később nyerte Versaillesban szentesítését, melyet csakugyan csak a nagy szeptemberi győzelem tett lehetővé. A francia polgár-királyság s utána a köztársaság július 14-ét választotta nemzeti ünnepnapul, a Bastille bevételének napját, nem azért, mintha ezen esemény kezdte volna meg a francia forradalmat, de ez volt mindenesetre az első, ha nem is különösen jelentékeny győzelme a szabadságnak a korlátlan királyi hatalom felett. A francziák ezen napon nem is ezt, hanem a szabadság, egyenlőség és testvériség megtestesülését ünnepelik. Általános mámor szállja meg minden évben július 4-én az észak-amerikai államok összes népségét, még a legújabb nyárpolgár is ezen napon ünnepi pisztoly- és mozsár-durrogatásokkal a függetlenségi nyilatkozat első kihirdetésének évfordulóját, ámbar ez csak sok évvel később nyerte szentesítését a york-towni győzelem által. Nálunk Szt. István napja volt a nemzeti ünnep, melyet még II. András arany bullája is mint ilyet törvénybe iktatott. Miután azonban szertartásainak katolikus jellege van, a kálvinisták reklamáltak ellene, midőn a miniszterium ezen ünnepet az egész nemzetre ki akarta terjeszteni. Márczius tizenötödike válik inkább Magyarország újászületésének emléknapjává,

ámbar a történelem nem tulajdoníthat döntő nevezetiséget a főváros ezen lelkesedett mozgalmának, mert mialatt a harez és vér nélküli utcaiz tüntetés a kormányt képviselő helytartótanácsot annyira megfélemlítette, hogy mindenre reá állt,

a mit tőle követeltek, Kossuth és Bathányi s velők az országgyűlés többsége máris gőzhajón útban voltak Bécsbe, hogy a felelős miniszteriumot s a parlamentáris kormányt követeljek a királytól Magyarország számára. Igaz, hogy az el-

Handwritten signature or mark at the bottom right of the page.

lentállásra nem talált pesti mozgalom híre, mely az értekezletek alatt Bécsbe érkezett, a magyar országgyűlés követeléseit épen úgy istápolta, mint azon leírhatatlan lelkesedés, melylyel a bécsi lakosság a magyar vendégeket fogadta.

A pesti forradalomnak volt azonban egy elvitázhatatlan gyümölcse, az időszak sajtó szabadsága, miért is illő, hogy ez a márcziusi napokat különösen ünnepelje, ámbar ezen részletek alig emeltek ki kellően.

A mint a párisi forradalom híre Pozsonyba érkezett, Szemere Bertalan mindjárt törvényjavaslatot dolgozott ki a cenzura megszüntetésére, s a szabadsajtó felállítására. A francia sajtótörvényt vette irányadóul, mely Lajos Fülöp idejében dívott, de a napilapok szabadságát magas óvadékokkal és szigorú büntetésekkel minden csekély kihágás esetében korlátozta. Összehasonlítva a fennálló cenzurával ez minden-estre nagy haladás volt, de a bécsi és pesti márcziusi napok után ezen javaslat nem volt többé időszerű, a mit Pozsonyban a szükséges teendők összerolódásánál a kivított parlamentarizmus első mámorában jóformán elfelejtettek. Szemere a már elébb elkészült javaslatot hozta indítványba s terjesztette az országgyűlés elé a mi Pesten, hol a sajtószabadság teljes kiterjedésében már tényleg fennállt, az egész közönséget a legnagyobb izgalomba hozta. A népgyűlés erősen tiltakozott a javaslat ellen s engem rögtön Pozsonyba küldött, hogy annak visszavonását eszközöljem ki. Fölkerestem tehát Kossuthot és Batthyányt, figyelmeztettem őket a lázas állapotokra a fővárosban, s miután ugyanakkor a bécsi ideiglenes sajtótörvény szövege köztudomásra jutott, mely Szemere indítványánál liberálisabb volt, Kossuth maga dolgozta át a javaslatot s megadta neki azon alakot, mely a kiegyezés, a 48-iki törvények folytonosságának elismerése óta a mai napig törvényes erővel bír.

Pozsonyban egyébiránt semmikép sem szerették a fővárosi állapotokat, nem bízták a mozgalom vezetőinek, Petőfinek és társainak tapintatában, hogy minden összeütkezés a katonasággal kikerülhetetlen legyen, ez pedig végzetes veszélynek a szabadság ügyére. Azt találták, hogy a mór megtette kötelességét, s a mór most már mehet, Pest ne avatkozzék zavarólag azon kényes kombinációkba, melyek a bécsi udvarral folyamatban voltak. Ugyanazért a nádor kinevezte kevés napal később Klauzálét, Szemerét, Nyáryt és engemet országbiztosokká, s ellátott bennünket a legterjedelmesebb hatalommal, hogy a fővárosban és az egész országban tartsunk fenn a közönséget és rendet mindaddig, míg az országgyűlés bevégi feladatát s a miniszterek a törvények szentesítése után a fővárosba visszajöhetnek s a kormányt tényleg átvehetik.

A közönség és rendet egyébiránt sehol sem zavarták komolyan, a nép bebizonyította mindennél, hogy a szabadságra érdemes, csak később kezdődött a nemzetiségek rendszeres fellátása, mely egy befolyásos körnek védelmére számítva Bécsben, szükségképpen harca vezetett. Harcz és vér nem fertőztette meg a márcziusi napokat sehol az országban, s a magyar büszkén nézhet azokra vissza, a sajtóra nézve pedig ezek csakugyan szabadságának születésnapjai.

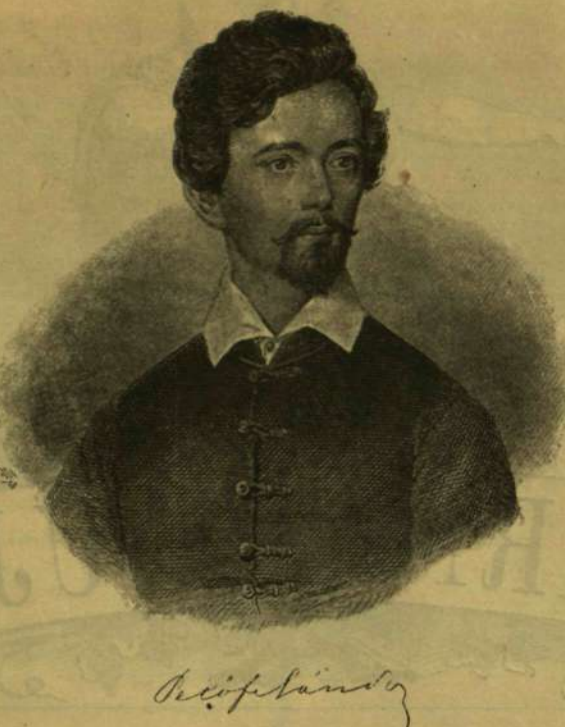
PULSZKY FERENCZ.

«MÁRCZIUSI FIAINAK» ARCKÉPEI

BARABÁS MIKLÓSTÓL.

— Petőfi Sándor, Vasváry Pál. —

A szabadság nagy napjának, 1848 márczius 15-ikének emlékére bemutatjuk veterán művésznünk arcképesarcképeiből a ma férfiak arcképeit, kik ama napnak és az utána következőknek legkimagaslóbb alakjai voltak Budapesten. (Kossuth,

Tiroler metszete Barabás Miklós rajza után.

Batthyány, Széchenyi, Deák, Pozsonyban voltak az országgyűlésen.)

Márczius szabadság lehelletétől megilletett ifjúságának Petőfi Sándor, a lánglelkű költő és Vasváry Pál, a bübájós szavú szónok voltak akkor legkegyelmebb bálványai. Nyilvános helyeken, köztereken ők lelkesítették főként a népet a szabadság, egyenlőség, testvériség nagy eszméi mellett s a kik még akkori szereplésükre emlékezni tudnak, élő tanuk reá, hogyan tudták lelkük lángjával a nagy, magasztos, nemes eszmék áldozó oltáránál hasonló lángra gyújtani a mások lelkét.

Szívesen varázsolná a mai nemzedék lelki szeméi elé amaz alakokat, melyeket a nagy napok hatalmas hullámverése a nemzet kegyében oly magasra emelt. S Barabás Miklósnak ismét csak hálával adózhatunk, hogy lehetővé teszi ezeket is fölmutatni arcvonásaikban ama kornak, mely őket szemtől szemben nem láthatta.

Petőfi Sándornak reánk maradt arcképeit szorgalmasan gyűjtögetés és olvasásnak be is mutatja a «Vasárnapi Ujság». Volt ezek között Barabástól is egy, az 1848-iki kép, mely Petőfit honvéd-örmagy ruhában, oldalán karddal, balkarján nemzeti szalaggal, mellén az ország koronátlán cimzérével tünteti föl. Nejének, Szendrey Juliának ez a kép tetszett legjobban, ő ezt tartotta férje leghívebb arcképének. Ámde Barabás azt mondja a könyvben megmaradt arcképről, hogy ez már kissé férfias mutatója Petőfit, bár ez a kép is realitás irányu. A «Vasárnapi Ujság» Petőfinek ezt a képét a múlt évben márcz. 14-iki számában mutatta be.

Az a kép, mely Petőfi költeményének első kiadását díszíti, szintén a Barabás rajza. A Tiroler által 1845-ben metszett kép eredetijét Barabás kínai tussal festette az aczélmetszés alá s már kissé meglátszik rajta az eszményítési irány s nem annyira realitás irányu, mint az előbbi. A mellett a metsző, nem bírva megküzdeni az eredeti festésnek kezelésével és érzésével, idegenséget hozott bele. E képen Petőfinek szakállja is van — német levélben adott utasítást Petőfi Tirolernek, hogy «lássék ám a bajusz és szakáll», — de szakállt ő, mint tudjuk, nem sokáig viselt. Szakállja egyébiránt, mint Barabás is mondja, gyér és ép ugy, mint a bajusza, szokás volt, míg a haja sötét gesztenyeszínű. Ez arcképet is hű *fac-similében* mutatjuk be.

Van azonban Barabásnak még egy harmadik arcképe is Petőfiről. Jókai Mór, ki gyermekkorától volt jó barátja Petőfinek, s mint maga is ügyes rajzoló, a ki festőművészeknek indult, illetékes a hasonlóságra nézve ítéletet mondani. — Petőfinek ezt az arcképét mondja a legigazibbnak, leghívebbnek. Barabás e kép keletkezéséről azt mondja, hogy Petőfit Vahot Imre vezette el hozzá 1845-ben s bemutatván a költőt, megkérte őt, hogy a szerkesztése alatt megjelenő «Divatlap» számára rajzolja le. Petőfi, ki akkor nyakkendőt viselt, oda állott a művész elé, hátra tett kezekkel. Barabás, bár nem szívesen rejteti el a kezét, elfogadta ezt az állást s így jött létre az arckép, melynek nyomatai ma már ritkasággá váltak, s melyet

már csak ezért is érdekesnek tartunk olvasóinknak bemutatni. A kép könyvben jelent meg s Barabás is igazat ad Jókainak, hogy Petőfinek csakugyan ez a leghívebb arcképe. Petőfi, mint Barabás beszéli, a rajz készülete alatt folytonosan csevegett s igen kedélyesen társalgott s végül meglepődéssel nézte a kövön az elkészült rajzot. Nem sokára Arany Jánost is elvezette Barabáshoz, hogy őt is rajzolja le.

VASVÁRY PÁL itt bemutatott arcképének kedves kis története van. Volt akkoriban Teleki Blanka grófnának, a lelkes honleánykának, Pesten egy nevelő intézete előkelő családok leányai számára s az intézetben, hol Vasváry Pál is tanár vala, a ma is élő Leővey Klára is tanított. Ez utóbbi rendelte meg Barabásnál az arcképet és pedig a növények megbízásából. A sok fiatal lányka nagyon kedvelte édes szavú s gyönyörü előadású tanítóját, Vasváryt s birni óhajtották képét. A kép, melynek aláírása ez: «Vasváry Pál. Tanítóknak hála jelekül a Teleki Blanka nőnevelő-intézetnek növendékei márczius 15-én 1848.» — nagyobb s díszesebb kiállításra is volt, mint a többi hasonló arckép. Ezt is nagyon hasonlónak mondják, a kik Vasváryt ismerték, s noha a «Vasárnapi Ujság» Vasvárynak is több arcképét közölte már, az eredeti rajz után *fac-similében* ezt is bemutatjuk most.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMÁS FELÉ.

(Folytatás.)

VIII. Ismét uton.

Már jó kilencz óra lehetett, július harmadik tizedében nagy idő, mikor a porkoláb jelt adott az indulásra. A bizonytalanság dacára, mely előtt álltunk, s melynek eleje indultunk, hangulatunkban több volt a remény mint a félelem, s mikor a sokszor koptatott lépcsőn utoljára le kezdtünk szállni, a német társak egyike megeresztette az első két sort egy ismeretes daltól, természetesen nem énekhangon, csak amugy hangosan suttogva, mintha sohajtani akart volna. A dal eredeti szövege ez: «So leb' denn wohl du stilles Haus, Ich geh' betrübt von dir hinaus.» Ő azonban így adta: «So leb' denn wohl du graues Haus, Wir gehn vernügt von dir hinaus», s mivel németül mindnyájan értettünk, s a dalt eredetiben ismertük, a változtatás és a hang, melylyel mondta, általános derít gerjesztett, s csaknem nevetve váltunk meg a laibachi vártól.

Kiérve a vár kapuján, a szekerek hosszú sorát pillantók meg, melyek, mihelyt rajtok elhelyezkedtünk, egymásután ereszkedtek le a város felé, melyből azonban, minthogy kerülő utzakon vittek keresztül, nem sokat láttunk. Az egyik utcácska sarkán valóban jól esett nagyobb népcsoport közepett felismerünk laibachi egyedüli ismerőseinket és egyuttal jölteveinket is, a derek Marit és eselédjét. Nagyon zokon esett, hogy mikor utoljára fenn volt nálunk, nem tudván, hogy utoljára esszük föztét, nem fejezhetjük ki köszönetünket irántunk mindenkor kitüntetett jó indulatáért, a kifogástalan jöltartásért, a még el nem felejtett szent László napi meglepetésért, szóval mind azért a fáradságért, melyet értünk majdnem három havi idő alatt tanúsított, mit, az igaz, hogy édes atyja üzletének szolgálatában tett, de a módból, melyen eselédje, lehetetlen volt ki nem betűzni azt, hogy a foglyok iránt érzett mélyebb rokonszenvből és a szegények sorsán enyhíteni vágyó igazán nőies buzgalomból jár fel mindennap a hű déli órákban, mindenfelével megrakva, a meredek sziklacsúson álló várba. A felismerés villámszerű örömsugarát a vágy követte: valami jelét adhatni halálunknak és jó kívánatainknak, s midőn éreztük, hogy ez lehetetlen, mert kissé sok szén léta volna, örültünk, hogy a szekerek gyorsan odább robtak. Csak este, mikor arról beszélgettünk, mondták, a kik élesebb szemekről voltak ismeretesek, hogy Mari ugyan hősiessen tudta visszafajítani könyveit de eselédje bizony elővették zsebkendőiket és ugyancsak megszorgatták a megindulás elő-előtörő gyöngyeit.

A városból kiérve kényelmeltünk, vajjon milyen irányt tart szekereink rudja, s vajjon miért vagyunk-e mind? Láttuk, hogy arra tartunk, a honnan májusban jöttünk volt, s a mennyire ki lehetett venni, együtt vagyunk. Gelenczey Hanzlija végezte a posta-szolgálatot, majd előre röp-penve, majd visszaszállva gazdájához. Most is mosolyra nyílnak vomásaim, mikor eszembe jut

az a jelenet, melyen oly jóízűt neveltünk igazságtalanságunk dacára. Mikor a porkoláb felszólított volt, hogy mállhazunk, Gelenczey előfűtté madarat, s eléje állva nagy komolyan mondja: «Hallottad-e Hánzi, azt mondta a porkoláb bácsi, hogy mállhazunk. Készen vagy-e már?» s mintha csak megértette volna a csóka, nagyot ugrott, a mi azt jelentette gazdája szavai szerint, hogy «igen is gazd' uram, én ime készen vagyok!»

Utunk a Száva mentében, ennek partjához majd közelebb, majd távolabb vonult keskeny hosszú vgytorokban. Jobbra-balra erdő-koszorú hegyek, itt-ott a mellék-völgyek háttérében vármokhoz hasonló sziklacsúcsok. Az utól jobbra-balra, hol a völgy kiszélesedik, szegényes kis házikók, mellettük ólak és takarmányszárításra alkalmas állványok. Mikor jöttünk, csak a rudjaik látszottak, most a rudakat lecsüngő száradó termények boríták.

Ráismertünk a házesoporra, hol a multkor az utolsó éjjelt töltöttük; de most nem csak azt az állomást hagytuk el betérés nélkül, hanem egyszerű kocsiállás mellett, s csak utközben falatozva, kinek mije volt, eljutottunk a cilliy egyik kaszárnya udvarába.

Fáradtan és inkább szomjasan, mint éhesen helyezkedtünk el egy emeleti osztályban. Üres katonagyűlés és üres fogasok álltak rendelkezésünkre, s mivel még nem volt későn, engedélyt kaptunk, hogy főzni valót hozathassunk, mihez főző edényeket és hozzávaló szentet is kaptunk. Ezek a főző edények öblös bádoghengerből állanak, s vastalpra állíthatók, melynek közepén rostély van alkalmazva. Ennek megfelelőleg a főző-edény középede eső van illesztve.

Mikor a vasláb fel van állítva, ráhelyezik a bádoghengert. A csövet megrakják faszémmel, az edényt megtöltik a főzésre váró anyagokkal, vagy legalább vízzel, s alulról a rostélyon át gyújtják meg a szentet. Az edényt szorosan beleillő fődélvel be lehet takarni, míg a fejlődő gőz mutatkozni kezd.

Föltény barátunknak most volt először alkalma valamennyi társa számára gyakorolni mesterségét, a grófkot természetesen kivéve, kiknek hihetőleg valamelyik vendéglőben rendelkezésük estében.

Hűsleves gombóczezel volt a jelszó, mely mellett az előkészítéshez láttak. Többen segédkeztek, burgonyát s más zöldséget tisztítva, hagymát aprítva, a tűzre ügyelve. A többiek türelmemmel várták a mesterek munkájának eredményét s be-bentek a konyhába. Azalatt este lett. Szalkay, mint vendéglős, elemében volt a tűzhely körül, melyen vagy hat főződényben már párolgott a készülő eledel. Kezdték a göldényeket ergetni a bugyborekölő levesbe. Most szegényebb társaink voltak előnyben, a mennyiben mind-egyikük szerzett volt étközszereket, miket magokkal hoztak, holott a mieinkről az áldott Mari eselédje gondoskodtak. Mind többen-többen kezdtek a konyhában gyülekezni. Ott legalább világos volt és, mi tagadás, már az étel párája is ingerelte az étvágyat. «Az enyém már uszkal», szóval fel az egyik szakács, a gombóczelet érte. «Mindjárt fog uszni az enyim is», felel a másik, és Szalkay uram felkapva a fagygyertyát, fölébe tartja a gözölő edénynek. Abban a pillanatban megsüti csuklóját a tűz felszálló heve s ugyanabban a pillanatban gyertyája már benn uszik a gombóczelet közt a lében. A felhangzó hahotára még azok is rohantak a konyha felé, kik eddig csak távolról lesték az idők teljét. Szerencsére nem egyetlen kátlamban főtt az étel, a többi nem kapott a felesleges zsiradékba, hanem azért megtették bizony a fagygyuzat is, s nem lett baja tőle senkinek. Jó ízűn költöttük el a szerény készítményt. Jól aludtunk az üres szalmaszékken és másnap reggel még mindig neveltünk szegény Szalkaynak, — mint ő nevezte — malheur-jén és töprenkedésén, mely őt e miatt gyötörte! Öszintén kívántuk neki, ne érje nagyobb malheur soha életében.

Igyekezünk jól megreggelizni és útravalót beszerezni, mert sejtettük, hogy ismét hosszú nap vár ránk, miben a porkoláb készséges kezünkre játszása megerősített.

Kiválogottunk podgyászunkkal megrakva a vaspályához, beültettek másodosztályu kocsiába, s hosszabb-rövidebb megállapodásokkal a különböző vasuti állomásokon, hol igen szép eseresznyt, süteményt és «fris vízet», de még szivart és sört is szabad volt vásárolni, este fel a mürzusehlyai állomáson leszálltunk s innét gyalog tettük meg a nem épen kellemes utat egy

magaslalon álló takarmányraktár felé. Itt már csak a földre terített szalma áll rendelkezésünkre, ételül az, a mi a magunkkal hozottból még megmaradt volt. Ablak az épületben nem is volt, csak a födelén voltak nyílások, inkább szellőzés, mint világítás végett, s így hamar este lett, s bár vasuton jöttünk, mégis fáradtak lévén, rubástul leheveredtünk, a mint legjobban lehetett, s eszünkbe jutott a májusban előre megfűtött rostélyos, mely most jól esett volna, de hol van az a csiny, hol az a hatalom, mely előteremtse?

Szerdán reggel már nem volt sem reggeli, sem útravaló beszerzésére mód. Már világos volt az egész pajta a földényilásokon át beszűrkedő virradattól. A porkoláb beszélt, tartusk magunkat útra készen s lenn a völgyben már halottunk is zörgést közeledni. Leksérték; a kocsiokban szétoszolva elhelyezkedtünk s megindult a karaván a Semmering felé.

Az út a Semmering hegy nyerge felé nem oly tekervényes a déli oldalon, mint volt az éjszakin. Fordulatok azonban itt is vannak. A hegy oldalait borító erdőségek a nyár legszebb zöldjében pompáztak. Szeretünk volna gyalog menni fel, podgyászunkat a kocsihoz hagyva, hogy a szép kilátással kesegő pontokon meg-megállván, vissza is pillanthassunk a már megárt vidékre, s szétnézgethessünk a hegyoldalokban folyó vasuti munkálatokon; tettünk is eziránt indítványt a porkolábnál, de felelete most is az volt, hogy a mit lehet, mindig szívesen, de ezt a kívánságot teljesíteni lehetetlen. Már dél is elmúlt, mire a hegy tetején egy darabig tartó sikra értünk, s miután a lovakat kissé megpihentették, némileg gyorsabban folytattuk az utat. Mintegy felén jártunk a fensiknak, mikor a kocsiak az út egyik szélére kezdtek húzódní, s nem kelle sokáig tállgatni az okát, mert szembe jöve jókora csapat gyalog katonaság mendegélt el mellettünk fegyver nélkül. Szükségtő társaink meg tudták mondani, miféle ezredből valók, de az én emlékemben csak az maradt, hogy ezek «aradi kapitulánsok». Mivel a kapituláció értelmében magyarországi csataterékben vagy várakban nem volt szabad őket alkalmazni, viték Olaszország felé, fegyvertelenül, hogy könnyebb legyen őket rendben tartani és rendeltetésük helyére szállítani. Ezekben e szerint eleven jeleket láttunk a gróf Zselinszky lengyele által velünk közölt hírek, hogy Arad kapitulált. Gelenczey barátunk nem is mulasztotta el magához fűttenteni esőkjáét, hogy valamelyik kapituláns el ne eszje, s azután megismogatta a szófogadó madarat, megmagyarázta neki, hogy: «Látod Hanzzi, ezek azok az aradi kapitulánsok, már most csak elhiszed magad is, hogy Arad kapitulált?»

Minket azonban e tréfa, melyet a társak egyik kocsiról a másikra tovább adtak, nem bírt felvidítani egy pillanatra sem. Saját szemünkkel láttuk, hogy Arad kapitulált, eszünkbe jutott az örömiradal, melyet e hír első felvilágosására éreztünk volt, de akár a júliusi nap heve, mely még a Semmering tetején is erőszóleg hatott idegenre, akár a harmadnap kiélegetlen étvágy okozta legyen, kedélyünket valami szokatlan borongás fogta el, s a tréfa sem izlett úgy mint máskor.

A hegy tulsó lejtőjére érve, bár a lovak gyorsan lépkedtek, mégis türelmetlenség vett rajtunk erőt, mely azonban senki másban nem tett kárt, csak magunkban. Végre lenn voltunk a vaspályá-állomáson, melynek ébedlőjében azután nemesek emni-inni valót adtak, hanem helyet és mosdó-készletet is. A vaspályán azután elrobogtunk Bécs felé. Badenben az állomáson hosszabb ideig vártunk, nem tudom milyen vonat érkezete. Schönbrunn felől udvari hínyt robtokt elő. Uri nép szállt ki belőlök, s színházi látósvéket láttunk az általunk elfoglalt kocsi felé irányulni. Rémay barátunk nem is tudta mondani, melyik főúri személy, férfi és nő, kicsoda és micsoda, s találgatta, hogy kiért-miért jöttek, kit és mit kívántak látni. Hittük is, nem is. Végre felhangzott a mozdony fűtése, s megindulván, több megsem álltunk, csak a bécsi állomáson, hol már foglyok szállítására berendezett, teljesen elzárt omnibuszokba tuskoltak be nagy nehezen podgyászunkkal együtt s hosszú, hosszú rázatás után ismeretlen helyen, egy kaszárnyaforma épület előtt bujtunk ki a förtelmes ketrecbe, s léptünk meg förtelmesebb lépcsőkön fel, lépcsőkön le, folyosókon át, ajtókon ki és be egy legförtelmesebb helyiségbe. Ajtaja fölött a lámpa világánál ezt láttuk írva: «Für Vagabunden».

Útalatos fojtó büz ömlött felénk, mikor az ajtó kitáruván, be akartunk lépni. Önkéntelen visszahökkenünk, de nem volt menekülés. Ha nem akartunk botrányt előidézeni, s magunkat ki tudja milyen baromi erőszakkal betuszkoltatni, be kelle mennünk. Ki tudja, mikor hureztolták el onnan az utolsó vagabundot fegyver alá, s e hely azóta nem volt kitaritva és szellőztetve. A porkoláb ajkaira is amolyan kacsén kiromkolás szorult, mikor a búz orrát megütötte s undok forrását kifürkészete. Katonáival azután nemesek a szemeket, piszkot hordatta ki, kik, szegények, majd el-ájultak, hanem serpenyön paraszt is készítették, melyre márek száma szórt a borókamagot. Ablaknyitásra szó sem lehetett, oly magasan voltak nyílásaik, a mit csak másnap reggel hámutunk meg, mikor a mélységben is, melyben voltunk, nappalodott, s mikor az ablakon át az eget keresve, azt láttuk, hogy ott fenn elő fák törzsei és alsó ágai tűnnek szemünkbe. Az ajtót mégis jó sokáig nyitva hagyta, s szivaraink, pipáink füstje is segítette a büztelenítés lassu folyamatát.

Étvágya egyiknek sem volt, de hiába is lett volna. Fekhelyül ott álltak a menedékes fapadok, két szál deszkából összeróva egy-egy, csupasz és három sűrű sorban egymás közelében. Egy szál fagygyertya hinte rejkák világát s a keményfából való deszkák a hosszú használat következtében már fényltek is. Az éj, melyet e barlangban átseveztünk, s melyre visszagondolva most is borzogat a lélek, csaknem teljesen alvás nélkül mult el. A társalgás általános, a dohányszívás folytonos volt, s társaink közül azok, a kik most először háltak Bécs városában, képzeltetni, a visszontlítás mennyi epedésével gondolkodni rá vissza.

Reggeli sem kellett, s molhón rohantunk a kijárat felé, mihelyt megnyílt és az utcára érve kéjelegettünk a szabad ég látásában, az üde reggeli levegő élvezetében. Viték ismét a vaspályára, és azon egyenesen Pozsonynak.

IX. Vesztéglés a pozsonyi várban.

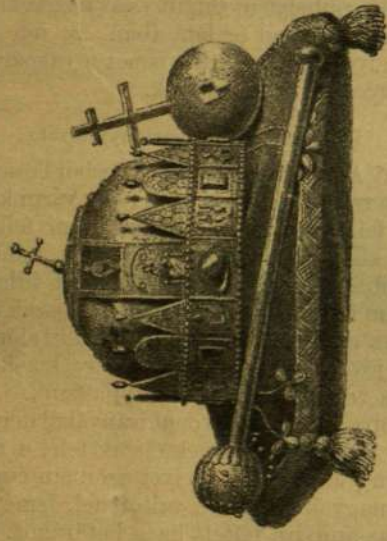
Szent Anna napján viték Bécsből Pozsonynak. A gánserdorfi állomáson jó ideig várni kellett az éjszak felől jövő vasuti vonatra, s mi felhasználtuk az alkalmat és megreggeliztünk, mihez annál nagyobb serénységgel láttunk, mert tulajdonképen nem is tudtuk, nem visznek-e éjszak felé, ennélfogva a jelen percz szükségén fölül előrelátólag még a jövőre is szerettünk be egy kis készletet, a mit a vonat ablakain át kaphattunk.

Az újra megindult vonat irányából nem sokára láttuk, hogy nem visznek éjszak felé, a mi nagy megnyugvást keltett, melyet azonban csakhamar annál nagyobb izgalom váltott fel. Ismét közeledtünk az annyira féltett haza határához. Szívünk hangosan kezdte dobogni s feszült pillantásokkal mértük a kékelő határhégyek szelid vonalainak közeledését.

Gondolatunk bő tápot nyertek a mint a vasut előre robogott, de észrevehető volt rajtuk az igazgatottság kisebb-nagyobb mértéke. Éreztük, hogy forduló pontnak kellett beállni a hadműveletekben, és mert akkor a haza sorsa ezekre volt fektetve, minden lehető esetet, kedvezőt és kedvezőtlen mérlegeltünk, annál inkább, mert tudatlanságunk a dolgok állása felől teljes volt, s csak annyit tudtunk, hogy a mi sorsunk elválaszthatatlanul össze van kapcsolva a haza sorsával.

Pozsonyba érve gyalog kísérték bennünket a vasuti állomástól a városba, s ennek utazán keresztül fel a várba. A nap hévvel süttött, a holmit magunknak kellett cipelni, — valóságos kalváriai út.

Egyik társunk, a ki nagyon előregondoskodó akart lenni, most az egyszerű majd megártá. Rendes öltözetén kívül, mely bizony szintén inkább áprilisi változó, mint júliusi forró időjárásnak felelt meg, vele volt meleg belési felöltője, a mit akkor krispinnek neveztek, volt báránybelésű, asztrakán prémés, jó hosszú posztómbudája; volt szarvasbőr vánkosa, uti tarisznyája jól megrakva, kulcsa, a mennyire lehetséges mindig tartalmaz, esernyője, pipaszűrű is használható sétatábjá stb. Es e teherrel a nyakán, mind a két vállán, a hóna alatt s mind a két kezében, kezdte az utat a kalvária felé. Nem tudom, hogyan vándorogt volna felfelé, de régi tapasztalás, hogy mikor legnagyobb az inség, közel van a segítség. A jószívűségéről s különösen a szenvedők iránti könyöröléséről ismeretes Gyöngyössi Imre most is helyt állott és egy pillanat alatt a szegény gazdag ember le volt szerelve. Közbenjáró intésére a kevésbé megrakott

ARCZKÉPEI
szon
országos küldöttségi tagoknak,
1848. évi március 15-én
FENÉKES CSÁZ. K. X. FÖRERCEGE
JÓSTVÁN.

az ország nádorának vezérlete alatt
1848. évi március 15-én
az ország egybegyűlt rendi kivánságait ő felsége elébe terjeszté.

Die Portraits der Hohen königlich ungarischen
REICHS-DEPUTATION
welche unter Anführung Seiner k.k. Hoheit des Herrn
KREMERZOE REICHS-PALATINS
am 15. März 1848
die Wünsche der reichthätiglich versammelten Stände
SEINER MAJESTÄT
unterbreitete.

1. János, Magyarország nádora.
2. Gróf Batthyány Lajos.
3. Kossuth Lajos, postinszegei követ.
4. Bacó Vay Miklós, koronázó.
5. Lónyay József, országgyűlési elnök.
6. Gr. Széchenyi Pál, soproni érseki főisp.
7. Gr. Széchenyi István, követ.
8. Szemere Bertalan, horvátországi követ.
9. Bernáth Zsigmond, ugorországi követ.
10. Ghyczy Kálmán, nádori főbíró.
11. Gr. Károlyi György, békési főispán.
12. Gr. Csorvási János.
13. Gr. Percsényi Zsigmond, ugorországi főispán.
14. Gr. Percsényi Zsigmond, nádori főbíró.
15. Gr. Toldi László, nádori főbíró.
16. Gr. Toldi László, nádori főbíró.
17. Zarka János, kir. szomszédnok.
18. Szentdomokos Károly, gombórcsi követ.

19. Gr. Andrássy Mened, tornam. követ.
20. Gr. Andrássy Gyula, somplóci követ.
21. Gr. Andrássy Gyula, somplóci követ.
22. Bócsai János, nádori követ.
23. Bócsai János, nádori követ.
24. Radics Miklós, hovesm. követ.
25. Darnus Pál, gombórcsi követ.

26. Békés Zsigmond, horvátországi követ.
27. Gábor János, nádori követ.
28. Bócsai János, nádori követ.
29. Bócsai János, nádori követ.
30. Bócsai János, nádori követ.
31. Mán József, nádori követ.
32. Kálly Mened, szabócsai követ.

33. Desseffy Józ, nádori követ.
34. Gábor János, nádori követ.
35. Bócsai János, nádori követ.
36. Bócsai János, nádori követ.
37. Papácz Lajos, nádori követ.
38. B. Zoltán Simon, nádori követ.
39. Tornyóczy Kálmán, nádori követ.

40. Jász József, nádori követ.
41. Batthyány Lajos, nádori követ.
42. Mészáros János, nádori követ.
43. Kálmán János, nádori követ.
44. Kálmán János, nádori követ.
45. Rakonczai József, nádori követ.
46. Hunkár János, nádori követ.

47. Csézy Pál, nádori követ.
48. Csézy Pál, nádori követ.
49. Horváth László, nádori követ.
50. Tolnay Károly, nádori követ.
51. Gr. Károlyi Alajos, nádori követ.
52. Jászaptei Antal, nádori követ.
53. Kálmán János, nádori követ.
54. Kálmán János, nádori követ.
55. Kálmán János, nádori követ.
56. Hunkár János, nádori követ.
57. Komlósy Lajos, nádori követ.
58. Martiny Ferenc, nádori követ.
59. Berényi Ferenc, nádori követ.
60. Harkányi János, nádori követ.
61. Kálmán János, nádori követ.
62. Kálmán János, nádori követ.
63. Tornyóczy József, nádori követ.
64. Tóth László, nádori követ.

Bajnai József karlovici érsek, gr. Szapary Antal, Szentkirályi Mór postinszegei követ, Somssich Pál baranyai követ, Pitrofi János nagygyűlési követ, Marcsis György, éri káptalan követ, Daróczy Zsigmond, pécsi káptalan követ, Szabó Miklós vasváryi követ, Sztanczyk András szatmárnémeti követ. — A főrendek közül a főispán, 2 főispán, 6 főispán képviselettel a küldöttség; a többiek mind a rendek többjén volt helye.

A KÖVETKEZŐ KÉPVISELŐK ARZKÉPE NEM VOLT MEGKAPHATÓ:
A POZSONYI ORSZÁGGYŰLÉS BÉCSI KÜLDÖTTSEGE 1848. MÁRCZIUS 15-ÉN.

utitársak közül az egyik elkérte tőle a bundát, egy másik a kriptint, egy harmadik a vankost, ennek fejében azután hálából kiürítette velök a kulacsot, s nem maradván egybe, mint uti tarisznyája, esernyőjét kifeszítve s botjára támaszkodva, könnyebbült szívvel folytatta sorban a többivel a tekervényes utcák és sikátorok között az utat fel a várba. A nap délfelé járt és kánikulai hével árasztá el a hegyoldalát. Seholy felhőske, sehonnan a legkisebb szellő, s így bár tudtuk, hogy ismét csak foghábza léptünk, mégis ellenszegülés nélkül, sőt némi sietséggel lépegettük át a vár kapujának kököszobát, melyen belül megállapodást és árnyékot vártunk.

A módból, melylyel fogadtak és elhelyeztek, látszott, hogy nem váratlanul jöttünk. A város felé néző oldalán a romlódozó várnak voltak lakható helyiségek. Hogy hová szállásolták be a grófokat, azt soha nem tudtuk. Minket két csoportba osztva, két nagyobb szobában helyeztek el. Mindeniknek jutott katona-ágy, szék és fogaslécz az ágy fölött. A szoba közepén hosszú asztal állt, előleül, hogy közösen fogunk étkezni. Az ablakok előtt kívülről alkalmazott deszkaernyők miatt csak akkor tudtuk meg, hogy a vár keleti oldalán vagyunk, mikor az asztalra helyezték székre felállva, az ernyők feletti nyílásból át vetettünk egy-két pillantást a szabadba.

Ennyiből tehát pozsonyi veszteségünk sokkal kedvezőlenebb volt a laibachnál, mely a pozsonyhoz képest nem is volt fogság, csak letartóztatás.

Jött az ebéd ideje, s mindjárt első nap láttuk, hogy bár nem voltunk váratlan vendégek, olyanok sem voltunk, a kiket el akar a gazda kényeztetni. Ebben a tekintetben is tehát Pozsony mostohább volt irántunk mint Laibach, de hozzájárult még több körülmény is, a mi, ha reményeink előléseére nem volt is elegendő, de lakasztására unos-untig bőven szolgáltattak okot és alkalmat. Mikor este felé kieresztették a vár udvarára, mely nem volt egyéb kopár és itt-ott bozótos növényekkel tarkított pusztaságnál, hiába kémelegtünk az épület még fennálló részeiben a grófok lakását; hiába kémelegtünk később is, mikor megtudtuk, hogy Kossuth Lajosné gyermekeivel, Perczel Mórcazóné hasonlóképen egy-két gyermekével, Guyon Rikhardné és még nem tudom kik, szintén el a várban tartanak őrizet alatt, a lakosztályul szolgálható falakat. Ugy látszik, az udvar, melyben szabad volt olykor egyet botorkálnunk, vagy egy-egy heverő ködönczra, vagy a csupasz földön körbe ülve elővenünk a laibachi várban fölött gyakorlatokat, valamelyik félre eső és kisebb mellékudvara volt a terjedelmes várnak.

(Folytatása következik.)

A POZSONYI ORSZÁGGYŰLÉS BÉCSI KÜLDÖTTSEGE 1848. MÁRCZ. 15-ÉN.

Márczius 14-én reggel nagy izgalom közt kezdődött Pozsonyban a kerületi ülés. A bécsi események híre már korán reggel néposztorokat hullámzottatott az utcán, s a követek türelmetlenül várták a kerületi ülés kezdetét. Kossuth Lajos halvány, némes arczán s lángoló szemében már előre lehetett olvasni az eseményeket, a melyek azután néhány órával később bekövetkeztek. Elmondá, hogy a sajtószabadságot biztosítani kell s főlkéri a nádort, hogy a királyhoz intézett feliratot rögtön tárgyalás alá vesse a főrendekkel. Természetes, hogy az indítvány egyhangúlag s nagy lelkesedéssel fogadtattok néhány óra múlva maga Kossuth vitte meg a türelmetlenül várakozó tömegnek a nádor legszívesb ígéretét. Egyszermind indítványt tett, hogy a sajtóügy és a honvédelem rendszerének megállapítására kiküldött bizottsági tagok haladéktalanul vegyék a legfontosabb kérdéseket tárgyalás alá. Kossuth ekkor mutatta ki igazán, mily óriási lángérvél tudott az események kellő közepébe kapni, hogy a magyar új alkotmányát kivívja. Összes indítványait egyhangúlag elfogadták s mindenki magán kívül volt örömeben. De mikor Kossuth megtevé indítványait s kibírdette a legnagyobb újságot, hogy Apponyi kanczellár az előtt való nap 10 órakor leköszönt: szűnni nem akaró örömrivalgásba tört ki a ház, s minek csak *Tarnóczy Kázmér* nyitni követ tudott véget vetni azzal az indítványával, hogy a feliratot ne a posta, hanem egy ünneplés bizottság vigye Bécsbe, mi a bízodalmat csak szikárithatja.

Délután 3 órakor megválasztották a bizottság tagjait, s fölkerék a nádort, hogy a bizottságot ő felsége, a király elveze. Este a város kivilágítottát s az ifjúság fályás-zenét rendezett Kossuthnak.

Másnap, tehát márcz. 15-én, ugyanabban az órában, a melyben a pesti ifjúság megkezdte az eleinte útezi demonstrációinak nevezett nagyhatású mozgalmát, indult a bizottság a Ferenc-Károly nevű gőzhajón Béesbe a Duna partját ellepő nép lelkesedése s mozsárdurrogások közt. A bizottság tagjai közt, a kiknek arczképe a rajzon látható, minden kerületből 10—10 képviselőt, a városiak közül szinten 10-et, az egyháziak közül négy káptalan követét, a kir. tábla részéről magát a királyi személynököt, Zarka Jánost s a nádori ítélemestert, Ghyecz Kálmánt találjuk.

A bécsi nép lelkesedése határtalan volt. Zászlókkal s mozsárdurrogásokkal fogadta a küldöttséget. István főherceg-nádor kocsijából kifogták a lovakat s úgy vontatták a Burgba. Kossuthot virágözönnel borították s a merre a küldöttség vonult, deli hölgyek lobogtatták fehér kendőiket.

Márczius 16-án a magyar küldöttség uralkodott Béesben. Kossuth beszédrel tartá a föllekesült népet, a mely a lelkes ovációkkal elárasztott nagy hazafi minden mozulatát figyelemmel kísérte. Mikor Kossuth Esterházy herczeggel találkozott s vele összelekezett: az ezt látó néptömeg vállára emelte s körül hordozta őket. Széchenyi azt írta a napról naplójába, hogy ha Kossuth akarja, a Burgot is szétrombolják kívánataira.

A pesti események híre természetesen csak növelte az izgalmat, s az önézetet és szilárd elhatározást. A konferencia a Burgban éjfélén túl húzódott s hajnalban István nádor magához hívatta Bathyányt, Kossuthot, Esterházyt és Széchenyit s megmondta nekik, hogy minden jól van.

Igy indult a küldöttség vissza Pozsonyba. A bizottság ekkori hangulatát legjobban visszatükrözeti Tóth Lőrincnek, a most is élő veterán írónak, az akkori breznóbányai követnek s a bizottság egyik tagjának a »Pesti Hirlap«-ba küldött levele, mely itt következik:

Az öröm első mámorában írom e sorokat. Magyarország szabadságát hozzuk Bécsből, hol a néptől testvéri szeretettel fogadtunk. Azon város, melyet egykor Mátyás király győgyverrel foglalt el, ez úttal azon eszme s meggyőződés által lett miénk, hogy a népek szabadságát közös kincs, hogy kívánataink teljesülése az ausztriaiak szabadságát, alkotmány utáni sovárgusok valósigát leendő feltevéle. Minden nagyítás nélkül mondhatni, hogy Kossuth Lajos a bécsi népek bílványa s Béesnek 2 napig ura volt. — Es ezen körülmény s lelkes és erőteljes föllépeése a főherceg nádornak, ki magát, mint a dynastia okos tagja s mint becsületes hazafi, viselé, s kívánataink teljesüléséhez nádorságát kötö; végre egyesült, kitartó, rendületlen viselése a választmányának, melyet sem szép szó, sem fenyegetés meg nem tántorított — kivátságunkra a népek történetében hallatlan diadalt, — önálló felelős magyar miniszteriumot Budán, melynek alkotására gróf Bathyány Lajos, a magyar ellenzék tisztelt főnöke van megbízva — és így állapotaink teljes átalakulását egy csepp vér nélkül. E lapok vezérszámja, a rendszer, melyről Magyarország üdvét s felvirágzását egyedül váránk, Isten által küldött nagyszerű események segítségével testesülve áll előttünk. S még mintha álmodnánk.

Két gőzhajó, lobogókkal ékesítve, hozott bennünket Bécsből a számtalan sokasággal lepett s örömríadásoktól harsogó pozsonyi partra. A kiszállás helyétől a Zeldfa fogadóig díszruhás ifjúság s polgárság vonalai közt jött a választmány, melynek csupa örömsugárzó arcz s örömkönnys szem ragyogott elébe, a fogadó erkélyére, honnét Kossuth Lajos dörgő szava hirdeté a népek, hogy: *István főherceg nádor Magyarország teljes hatalmi helytartója van kinevezve s gróf Bathyány Lajos az első felelős magyar miniszterium alkotásával megbízva, megemlíti a nádor férfias viselését, melylyel e nemzet örök háláját tette magáévá s ajánlá a csendet és rendet a polgárság és ifjúság örkeibe. Gr. Bathyány Lajos, az első felelős magyar miniszter rövid ünneplés szavakkal kéri ki magának a nemzet bizalmát, mint első feltételül a reá váró nagy munka sikerének. Ezután meg a nemzet némely kedvezését kívánta látni a végtelen sokaság, mely a nagy tét ellepé s gr. Teleki László, b. Eötvös József, Szentkirályi Mór stb. egyenként szánni nem akaró djenekkel idővözöltek. — Este a város kivilágított és fályás menet volt.*

Midőn a magyar haza hatáira érünk s Pozsonyhoz közeledünk, Isten kiterjeszté az égboltozaton át szivárványok nemzeti színeiben tündöklő ívét, a reménynek szent zalogát — s mely és igaz vallásosság érzelme szállta meg kebleinket. Küzdelmek

nehéz napjai vártak reánk, — a chaos elhelyeslél fog fenyegetni, de nagy idők nagy elhatározást ültessek a kebelbe! — Kétségkívül nagy öröm s nagy becsület nekünk, kik a szabadságvágyunk, mely fájdalom, eddig egyértelmű volt az ellenzékiséggel, következetes és tehetség szerint munkás hívei valánk, hogy az első magyar miniszterium, mely nemcsak Buda felé irányozza lépteit, hanem Budán benn fog ülni s Budáról kormányozza Magyarországot — az ekkor ellenzékinek nevezett párt kobeléből kelt ki, de a diadal lényege nem ez, hanem magának az elvnek kivívása. Hazánk valódi alkotmányos vigásba van vezetve s e végátszabálat haladva, nagy és szép jövődönek megy elébe.

Talpon legyünk, fiait az újja születendő hazának!

A HÓDÍTÓ ROBUR.

VERNE GYULA REGÉNYE.

FORDÍTOTTA HUSZÁR IMRE

X. FEJEZET.

Melyből az olvasó meg fogja tudni, hogyan és miért került Frycollin vontató kötszére.

A mérnöknek nem volt szándéka léghajóját végig sétáltatni Hindosztán felségs vidékei felett. Kétségkívül nem akart egyebet, mint megmutatni, hogy milyen bámulatos készülékek rendelkeznek és meggyőzni még azokat is, a kik nem akartak meggyőződni. Azt jelenti-e ez, hogy az *Albatros* tökéletes volt, noha a tökéletesség nem e világról való? Majd meglátjuk.

Annyi bizonyos, hogy ha Prudent bácsi és Evans Phil a lelkük melyében kénytelenek voltak is bámulni az *Albatros* nagyszerű tulajdonságait, külsőleg semmit nem árultak el az érzelmeikből. Ők csak alkalmat lestek a megszokásra. Még csak a szemek előtt feltáruuló csodaszép látványra se figyeltek, miatt az *Albatros* elhaladt a Pendsab festői határai felett.

A Himalaya tövében ugyan mecosaras síkság terül el, a melyből ártalmas gőzök emelkednek fel. Ez a Terai vidéke, a melyben a hidegláz állandó tanyát ütött. De ez nem háborgatta az *Albatros*t, se nem vesélyeztette utasainak egészségét. Minden különösebb sietés nélkül ama szöglet felé tartott, a hol a Hindosztán a Turkesztánnal és Khimával érintkezik. Junius 29-én hajnalban a páratlan szépségű Kaszmir völgye tárult fel előtte.

Valóban páratlan szépségű e hegytorkolat a nagy és kis Himalaya közt! A roppant hegylánc száz meg száz kiugazása nyulik alá a Hydaspes medencéjébe és szeszélyes kanyarulatokban kigyózik tova a folyam, a mely Porus és Nagy Sándor hadseregeit, vagyis Indiát és Görögországot egymással megütöknöi látta.

A Hydaspes még mindig itt van, de a két város, a melyet a macedóniai hős győzelme emlékére alapított, oly teljesen eltűnt, hogy még a helyét se bírták feltálni.

Az *Albatros* e nap reggelén a Srinagar felett lebegett, a mely Kaszmir név alatt általában ismeretes. Prudent bácsi és utitársai a folyam két partja mellett egy pompás város látták, fából készült hidjaival, faragványokkal díszített erkélyeivel, magas jegenyékől beárnyékolt sétányai-val, nagy vakandurásokhoz hasonló mohos háztetőivel, számtalan szakornáival, esónakjaival, a melyek nem látszottak nagyobbaknak egy diónál és esónakosai-val, a kik nem látszottak nagyobbaknak a hangyáknál, templomaival, palotáival, kioszkjaival, mecseteivel, bungalovjaival* a külvárosok előtt és régi fellegráival, a Hari-Parvátával, a mely egy domb tetején épült, mint Páris legfontosabb erője a Mont Valérien ormán.

— Ha Európában volnánk, és lehetne Velence — mondá Evans Phil.

— Es ha Európában volnánk, könnyen megtalálnánk az Amerikába vezető utat, — viszoná Prudent bácsi.

Az *Albatros* nem késett soká a tő felett, a melyet a folyam áthatasit, hanem tovább folytatta útját a Hydaspes völgye felett.

Csupán fél órára állapodott meg, miután tíz méternyire leszállt a folyam föl. Turner Tamás és emberei, a vízkészlet kiegészítése céljából, egy kaucuk-csővet bocsátottak a folyamba és felhúzták a vizet egy szivattyú segélyével, a melyet a villamos sűrítő áramlatai hoztak működésbe.

E műtét alatt Prudent bácsi és Evans Phil

* Elszigetelten álló tisztai lakok, istállókkal, stb.

egymásra tekintettek. Mindkettőjük agyában meg és ugyanazon gondolat villant meg. Alig voltak néhány méternyire a Hydaspes felett és mindkét parthoz közel. Mind a ketten jó uszók voltak. Egy alábukás visszaadhatta a szabadságukat és hogyan foghatta volna el őket Robur, ha egyszer eltűntek a két víz közt? A léghajó hajtóeszarai csak úgy működtek, ha a készülék legalább két méternyire volt a víz felett.

Egy pillanat alatt felmerült elméjükben minden esély, a mely a vállalkozás ellen vagy mellette szólt. Egy pillanat alatt látta vetettek minden. Épen keresztül akartak ugrani a párkányon, mikor néhány pár kéz a vállakra nehezült.

Szemmel tartották őket és megakadályozták szökésüket. Ezúttal nem adták meg magukat ellentállás nélkül. Vissza akarták lökni ellenfeleiket. De az *Albatros* legénysége izmos fizikából áll!

A mérnök csak ennyit mondott nekik:

— Uraim, mikor az embernek szerencsége van a Hódító Robur társaságában utazni, a mint önök oly helyesen elnevezték, és a bámulatos *Albatros* fedélzetén, akkor nem lehet tőle ilyen... angol módra megvárni! Sőt hozzáteszem, hogy épen nem lehet tőle megvárni többé.

Evans Phil erőszakkal elvonta magával utitársát, a ki valamely erőszakosságra vetemedett volna. Mindketten visszatértek a kabinjukba, de erősebben el voltak tökéve mint valaha, hogy megszökne bárhol, ha életükbe kerülne is.

Az *Albatros* tovább folytatta útját nyugat felé. E napon még, középességgel, áthaladt Kabulisztán felett, a melynek fővárosa egy pillanatil látható volt. Majd átkelt a herati királyság határára, Kaszmirtól tizenegyszáz mérföldnyire.

E vidéken, a mely még mindig vita tárgyát képezi, ezen az uton, a mely nyitva áll az oroszok előtt az angolok indiai birodalma felé, nagy emberesapatok, hadoszlopok, szekérsorok tüntek fel, szóval mindaz, a mi egy úton levő hadsereg személyzetéhez és anyagkészletéhez tartozik. Agyalóveseket és puskaropogást is lehetett hallani. De a mérnök soha se szokott más emberek dolgaiba avatkozni, ha nem forgott szőnyegen az emberiség vagy a becsület kérdése. Tovább haladt. Ha Herat, mint állítják, Közép-Ázsia kulcsa, ő ugyan keveset törődött vele, akár angol, akár orosz zsebben van ez a kulcs. A földi érdek többé nem érintette a vakmerő embert, a ki a lég birodalmát meghódította.

Egyébirtől az egész tő nem sokára eltűnt egy valóságos homok-zivatar alatt, a mi e vidéken oly gyakori tünemény. Ez a szél, a melynek »tebbad« a neve, a lázbetegség csirait viszi az útjában felkavart sulytalan porparányokkal együtt. Es hány karaván pusztul el a forgószeklek középtete!

Az *Albatros*, megmenekülőd a porfellegtől, a mely finom szerkezetére kártekonny befolyást gyakorolhatott volna, két ezer méternyi magasságban egészségesebb légréteget keresett föl.

Igy tűnt el Persia határa és ezen ország hosszú síkságai láthatatlanok maradtak. A léghajó méréseket sebességgel haladt, noha semmiféle torlasztól vagy szirtől se kellett tartani. A hegyek, a melyeket a földabrosz e tájon jelez, csakis közép magasságúak. De a fővárosok közelébe el kellett kerülni a Damavendet, a melynek havas csúsa körülbelül hatezer hatszáz méternyire emelkedik és az Elborus hegylázcsót, a melynek tövében Teherán épült.

A Damavend július 2-án hajnalban emelkedett ki a homokos síkságból.

Az *Albatros* oly irányt vett, hogy a város felett haladjon el, a melyet finom porfelhő környezett. Mindazonáltal reggeli tíz óra tájban mégis látni lehetett a széles árkokat, a melyek a város körfalait körülveszik és a város közepén a sah palotáját porcellán-lemezekkel díszített falaival és vízmedenczéivel, a melyekről az ember azt hihetné, hogy gyönyörű kék színű türkszikbe vannak vájva.

De az egész város csak mulekony vízió volt. E ponton az *Albatros* hirtelen irányt változtatott és csaknem egyenesen éjszak felé fordult. Nehány óra múlva egy kis város fölé ért, a persia határ-szél éjszaki szögletén, roppant kiterjedésű víztűk mellett, a melynek végét nem lehetett látni sem éjszaka, sem kelet felé.

A város Ashurada volt, a legdelibb orosz állomás. A víz pedig tenger volt — a Kaspi-tenger.

Itt már megszüntek a porfelhők. Egy hegyfok hosszában európai modorban épült házak látszó-

EZÚTTAL NEM ADTÁK MEG MAGUKAT ELLENTÁLLÁS NÉLKÜL.

A HÓDÍTÓ ROBUR.

tak, a melyek közül egy templomtorony emelkedett ki.

Az *Albatros* leszállt a tenger fölé, a melynek víztükre háromszáz lábnyival alacsonyabban fekszik a többi tengerek színvonalánál. Estefelé az egykor turkesztáni, most oroszpartok felett haladt tovább, a melyek végig nyulnak a Balkán-öböl felé és másnap, július 3-án száz méter magasságban lebegett a Kaspi-tenger fölött.

Semerre se lehetett partot látni, sem Ázsia, sem Európa felé. A tengeren néhány vitorla látszott, a melyeket a szellő duzzasztott. Idevaló különlegességek voltak, a mint alakjuk eléggé elárupta; két árbozcs kezbebegek, egy árbozcs kajukok, a melyek egykor halászhajók gyanánt használtattak és egyszerű teimilek vagyis áru-szállító és halászhajók.

Itt-ott az *Albatros* néhány füstcsótár emelkedett fel az ashuradi gőzösökből, a melyekkel Oroszország a vízi rendszert látja el a turkoman partokon.

E nap reggelén Turner Tamás a szakácscsal, Tapage barátunkkal beszélgetett és az utóbbinak egy kérdésre így felelt:

— Igen, körülbelül negyvenvölez óráig maradtunk a Kaspi-tenger felett.

— Helyes! — felelé a szakács. — E szerint halászatot is tarthatunk?

— Minden bizonynyal.

Miután negyvenvölez órára volt kiszámítva az átkelés a Kaspi-tenger felett, a melynek hossza 1220 kilométer és legnagyobb szélessége 350 kilométer, következőleg az *Albatros* nagyon méréseket gyorsasággal fog haladni, sőt a halászat alatt teljesen meg is fog állapodni.

Turner Tamás feleletét azonban meghallotta Evans Phil is, a ki akkor épen a léghajó előreszén állt, akit Frycollin környégeivel ostromolt, hogy vesse magát érte közbe Prudent bácsinál és esz-közölje ki, hogy őt kitegyék valahol a »szárazra«.

Evans Phil nem felelt az idétlen könyörgésre, hanem visszatért a hajó hátulsó végére Prudent bácsit folkeresni, és itt, miután teljesen meggyőződött róla, hogy beszélgetésüket senki se hallhatja meg, közölte vele Turner Tamás és a szakács párbeszédének tartalmát.

— Evans Phil, — mondá Prudent bácsi, — ugy hiszem, hogy semmiféle illuziókban se ringatjuk magunkat ama szándékok tekintetében, a melyeket ez a nyomorult ember irántunk táplál?

— Bizonynyal nem, — felelé Phil Evans. — Szabadságunkat csak akkor fogja visszaadni, a mikor neki tetszik, ha ugyan általában visszaadja valamikor.

— Ez esetben mindent meg kell kísérletünk, hogy elhagyassuk az *Albatros*.

— A mely ugyan tagadhatlanul nagyszerű egy készülék.

— Meglehet! — kiáltá Prudent bácsi, — de olyan ember készüléke, a ki bennünket minden jog ellenére fogva tart. Ez a készülék ránk és a mieinkre nézve örökös veszélyt képez. Ha tehát nem sikerül elpusztítanunk...

— Kezdjük a dolgot azon, hogy megmenekülünk! — viszoná Evans Phil. — A többi aztán majd elvállik.

— Am legyen! — viszoná Prudent bácsi, — és használjunk fel minden kinalkozó alkalmat. Az *Albatros* nyilván végig halad a Kaspi-tenger felett, aztán Európa felé veszi az irányát, akár éjszaknak, Oroszországon keresztül, akár pedig a déli országokon át. Bárhol szálljunk is le a földre, az Atlanti-tengerig mindenhol biztonságos eljutunk. Minden pillanatban készen kell tehát állnunk.

— De, — mondá Evans Phil, — hogyan menekülünk?

— Figyeljen rám, — viszoná Prudent bácsi. — Néha éjjelenként megtörténik, hogy az *Albatros* csak néhány száz lábnyi magasságban lebeg a föld felett. A fedélzetén több ilyen hosszúságú kötél van és csak némi bátorság kell hozzá, hogy az ember lebecsátkozzék...

— Ugy van, — mondá Evans Phil; — és én adandó alkalommal nem haboznám...

— Én sem, — viszoná Prudent bácsi. — Hozzáteszem, hogy a kormányoson kívül, a kinek kitalálása a léghajó hátulsó részén van, senki se szokott virrasztani. Az egyik kötél épen a hajó legelején fekszik és nem volna lehetetlen azt kibontani a nélkül, hogy valaki meglátna vagy meghallaná...

— Jól van, — mondá Evans Phil. — Örömmel tapasztalom Prudent bácsi, hogy ön nyugodtabb lett. A nyugalom többet ér, mikor eszelekedni kell. De e perczen a Kaspi-tenger felett vagyunk. Sok hajó látszik mindenfelé. A halászat alatt az *Albatros* le fog szállni, és meg fog állapodni... Nem lehet-e ezt az alkalmat felhasználni?...

— Nem, mert szemmel tartanak meg akkor is, mikor azt hisszük, hogy nem ügyelnek ránk, — felelé Prudent bácsi. — Meggyőződhetett róla akkor, midőn a Hydaspesbe akartunk ugrani.

— De ki kezkesedik róla, hogy éjjel nem ügyelnek ránk? kérdé Evans Phil.

— De valahára mégis csak véget kell vetnünk a dolognak! — kiáltá Prudent bácsi. — Végeznünk kell ezzel az *Albatrossal* és a gazdájával!

A mint az olvasó láthatja, a két utitárs, — főleg Prudent bácsi, — a méltó harag befolyása alatt, képes volt a legvakmerőbb ténnyekre vetemedni, sőt olyanokra is, a melyek leginkább ellenkeztek a saját biztonságuk érkeivel.

Tehetetlenségük érzete, a gúnyos megvetés, a melyet Robur irántuk tanúsított, a mérnök nyers feleletei — szóval minden fokozta a napról-napra elviselhetetlenebbé váló helyzet feszültségét.

Ugyanezen a napon még újabb jelenet csaknem nagyon sajnálatraméltó vitát idézett elő Robur és a két utitárs közt. Frycollin nem is sejté, hogy ő lesz a kellemetlen incidens okozója.

A gyáva fizkőn rendkívüli felelem vett újból erőt, mikor a határtalan tenger fölött látta magát. Valóságos gyermekes szeresen létere elkezdett nyafogni, tiltakozni, lármázni, törzkepeket vágni és mindenfélekké alkalmatlanokdni.

— El akarok menni!... El akarok menni!... ordítá... Nem vagyok én madár!... Nem arra teremtett az Isten, hogy röpjöljek!... Azt akarom, hogy letyegyenek a földre... még pedig azonnal.

Mondanunk se kell, hogy Prudent bácsi legkevesbbé sem igyekezett őt csillapítani... Sőt ellenkezőleg, Ordításai végre is nagyon türelmetlenné tették Roburat.

Midőn Turner Tamás és társai előkészületeket

tettek a halászházhoz, a mérnök, Frycollintól megszabadulandó, megparancsolta, hogy zárják őt a kabinjába. De a szerencsés tovább vergődött, csapdosta és rugdalta a kabin falait és ordított torkaszakadtából.

Dél volt. E pillanatban az *Albatros* csak öt vagy hat méternyi magasságban lebegett a tenger színe felett. Néhány hajó a légi szörnyeteg láttára gyorsan elmenekült. A Kaspi-tenger e része csakhamar néptelenné lett.

Képzelték, hogy ily körülmények közt, mikor a menekülés csak egy kis ugrásba került volna, az utitársakat különösen szemmel tartották. De ha mindjárt le is ugorhattak volna a fedélzetről, könnyen utol lehetett volna őket érni az *Albatros* kaucuk-esónakjával.

tól Reimsban hasmenés ellen ipecacuanha gyökérport vett 1000 Louis d'orért, Talber angoltól a khina-kéreg porát hideglelés ellen 2000 Louis d'orért s évi járadékért. Az említett összegek ebben a korban igen nagyok voltak.

Színes hallás. A *«Philadelphia Medical news»* állítása szerint vannak emberek, kik mindenkor lának szint, mikor egy hangot hallanak s pedig a zenei hangfokozat szerint különféleképpen. Egy ily egyénnél még azt is tapasztalták, hogy a szín a hangszer minősége szerint változott: ugyanaz a melodia zongorán játszva kék, tenor-saxophonon sárga, klarinetton vörös szint tüntetett elő s a szín mindig a használt szerszám felett mutatkozott.

A szerelmi bánat nem gyilkol. Johnson Sámuel híres angol író Mathild nevé unokahuga 1798-ban 17 éves korában váltott jegyet Hoog hadnaggyal, ki azonban az esküvő előtt kevéssel lováról leesvén, meg-

országos páholy például a múlt évben 56 gyermekért fizetett 4965 márká tandíjat, szabadkőművesek egyetemi hallgató fiainak gyámoltására 7645-öt, elhunyt testvérek leányainak 2190-et. Az Augusta-alapítványból 3250, a trónörököséből 1785, a közalaphól 1462 márkát fordítottak szegények gyámoltására s a Viktória-alaphól 47 özvegy kapott 5250 márkát. Ugyancsak a múlt évben a páholy egy volt tagjától 115,000 márká hagyományt kapott.

Nevezetes geológiai felfedezést tettek Sydney közelében egy szigeten. Cullen geolog ugyan is itt egy Mastodonsaurus kővesült csontvázát találta fel, ugyanolyan, mint a stuttgarti gyűjteményben van. Ausztráliában ez az első labirinthodon és ez bizonyítja a Hawkesbury homokkő-képletnek triaskori eredetét.

120 millió ív hivatalos nyomtatványt oszt ki évenként a berlini állami nyomda a különböző állami

VASVÁRY PÁL.

Barabás Miklós rajza.

Semmit se tehettek ennél fogva a halászat alatt, a melynél Evans Phil kötelességének tartotta jelen lenni, ellenben Prudent bácsi, a ki folyvást a legdühösebb állapotban volt, visszavonult a kabinjába.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

Illatszerekből Európa zsebkendőkre évenként 600,000 litert használ el, Anglia egyedül otkolonért 80,000 forint vátot vesz be s más illatszerekkel együtt 400,000 forintot. Cannesban egy nagy illatszergyárban évenként 50,000 kiló akáczfa-virágot, 70,000 kiló rózsát és ibolyát, 16,000 kiló jázmin, 10,000 kiló bazsarózst használnak fel.

Titkos szerekért aligha fizetett valaki nagyobb összeget, mint XIV. Lajos. Így például Helvetius-

halt. A bánatos menyasszony Baltinglasba vonult vissza, aggszűz maradt s még abban az évben végredeletet csinált, melyben összes vagyonát jótékony célra hagyta s elrendelte, hogy sarkóvára írják fel: *«szerelmi bánatban halt el»*. A felirat nagyon furcsa lesz, mivel Mathild kisasszony csak most, 1886 decz. 18-án azaz 106 éves korában halt meg.

Nemességét ígért Coronelli Bert olasz botanikus szerint egy szardíniai király mindazoknak, kik Szardínia szigetén bizonyos mennyiségű olajfát ültetnek. Az olajfa itt csakugyan elterjedt. Különben Solon s Pisistratus is nagyon gondoltak az olajfákra. Senkinek sem volt szabad földjén egy év alatt két olajfánál többet kiirtani, s a gyümölcsöt csak szűz ifjak és leányok szedhették.

Ezüst-kanalakat gyűjtene az amerikai turisták Európában körütnézve s mindenütt ott helyben vesetik be az illető városok nevét.

A berlini szabadkőműves-páholyok jótékony célokra jelentékeny összeget fordítanak. A német

hivatalok használatára. Ezenkívül többek közt a postai értékjegyekből évenként mintegy millió kilogramm súlyú 20,000 ládat küldenek szét innen, a legutóbbi évben 1173 darab értékjegyet 2059 millió márká értékben. A hatalmas nyomda közel ezer munkást foglalkoztat, köztük 95 művészt és technikum.

A legtöbb kenyeret a földön átlag a németek fogyasztják el, hol hetenkint 11-2 font jut egy fejre, holott Angliában csak 6-3 font. Az európai népek között a németek után a francziák fogyasztanak legtöbb kenyeret.

A legkisebb emberfaj a földön az Andaman szigeteken lakik, a bengáli tengeröbölben. Átlagos magasságuk 4 láb 3 hüvelyk s nagyon kevés súlyosabb, mint 76 font. Rendesen olajjal és piros ockerrel kenik meg magukat, gyorsan tudnak futni, igen ügyesen bánnak a dárddával s nyíllal, e mellett nagyon harciasnak.

A DUNAI LIGETEK BÉCSTŐL A MAGYAR HATÁRIG.

IRTA RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS FŐHERCEG.

A Duna két áttörése közen, melyek egyike Bécsből éjszakra a Bécsi Erdőt a Bisamhegytől választja el, másika pedig a magyar határnál a Hundsheimi hegyet vágja el a Kis-Kárpátoktól, a lomha hőmpolygésű folyam egy olyan síkon halad keresztül, mely ligetek és szigetek képződésére bő alkalmat szolgáltat. A Dunának ez a területe így a florát s az összes növényéletet, valamint a gazdag állatéletet illetően is sok tekintetben fölöttébb sajátos, érdekes földdarab.

Az alsó-ausztriai dunai ligetek egy külön kis világot képeznek, s a ki e tartományt csupán erdeit, hegységeit és síkságait ismeri, nem is sejtí, hogy Bécs város tőzsomszedságában egy még nagyon elhagyatott s a maga nemében páratlan vadon is van.

Noha a dunai ligetek ma már korántsem azok, a mik egykor valának; egyes helyeik még mindig teljes eredetiségökben vannak s minden szabályozás és minden emberi erőfeszítés mellett is még jó sokáig így fognak maradni. Mert a Duna épen ezen a vidéken nagyon rakonzátlan, nehezen fékezhető folyam, s bármily sikeresen dolgozzanak is hullámainak nyílt támadása ellen, semmi sem használ a víz-szivárgás föld alatti munkái ellen, a minek épen a ligetképződésnél olyan nagy szerepe van.

A terület azon részein, melyeken a voltaképi liget-típus már csaknem teljesen helyet vett kénytelen engedni a művelődés mindent egyenlősítő haladásának, gyorsan kivánnak áthaladni, hogy annál több tért nyerjünk az odább keletre fekvő ligetek leírására.

Az országút és az állami vaspálya között s ez utóbbtól még odább keletre is jó darabra, a két Biberhaufen (hód-halom) felé apró, vizekkel, posványos moocsarokkal s rétekkel meg-megszakított erdőrezszetek terülnek, melyek ez előtt kevés idővel még sűrű, vadon ligetek voltak. Ma ezek az úgy nevezett kagran-stadlaui ligetek ritkás, gyér lombozatu fiatal facsoportok, melyek a növényzet, sőt az állatélet sajátos jellemét is már régen elvesztették.

A Duna partmellékének lakói két nagy csoportra osztják a ligetterületeket, u. m. az úgynevezett *«száraz ligetek»*-re (Harte Auen) és *«nedves ligetek»*-re (Haufen).

Ez a népies osztályozás egészen alapos és igazolt, mert az úgy nevezett *«száraz liget»*, vagy jobban mondva szárazföldi liget úgy növényzete, valamint tájképi ábrázata szerint is nagyon sok tekintetben más jellemű, mint a folyam hatásainak sokkal inkább kitett nedves ligetek vagy szigetek.

A Duna balpartja gazdagabb száraz ligetekben; itt az erdők sűrű sorait csak egyes helyeken hártotta el a földművelés s azokon is csak kis darab földeken; ellenben a jobbpart mentén a a szóban levő területnek csupán a nyugati részein szegélyezi a folyamat egy keskeny liget-szalag s odább az is csaknem teljesen elenyészik.

Egyike a legérdekesebb és legismertebb *«száraz liget»*-eknek a nagy Lobau; egy keskeny vízfolyás, az úgy nevezett stadel-enzersdorfi ág, kigyózik ezen körös-körül úgy, hogy ezt a nagy ligetet is mindenfelől víz környékezi.

A Lobau közepén egy tágas rét terül; a nagy lapúlnak egyes kis bozótok, pompás sudar szilfák, valamint itt-ott levő magános tölgyek adnak élénkítő változatosságot; s a melyen bevágódó völgyteknőkben és árkokban az évenkénti nagy áradások idején felszivárgó forrás-tiszta víz gazdag moocsári növényzetet hagy maga után. E nagy rétnak a szegélyzetét erdőszéleleg beosztott erdő-állományok képezik; dús aljnövényzetű sudar fák, csaknem áthatolhatatlan bozótok, égerfacsoportok, vad gyümölcsfák, magas növesű füvek, széles levelű növények s a különféle növényalakokból álló tenyészet dús gazdagságú fajai váltakoznak itt egymással az árnyas ösvények- és apróbb rétektől szeldelt talajon. A felszín nem sík; völgyteknők, emelkedések és hullámzatos mélyedések hirdetik, hogy itt valaha a Duna ugyancsak garazdálkodhatott. A vadak számára pompás tanyákat rejtget ezen, a Duna szeszélyeitől most már megmenekült liget. A sűrűséget nagy vadak népesítik: igen sok őz, valamint mezei és tengeri nyulak, fácánok és foglyok vi-

A GUNTRAMSDORFI LIGET.

Stefánia főhercegnő rajza.

WEIDAU ERDÉSZLAK.

Stefánia főhercegnő rajza.

MINKENDORF (MÜNCHENDORF).

Stefánia főhercegnő rajza.

AZ *«OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA IRÁSBAN ÉS KÉPBN»* NÉPISMEI MŰ LEGUJABB FÜZETÉBŐL.

dám sűrűsége, forgása örvendeztetni itt a vadász szemét.

A Lobau nagy erőten lapályán a legutóbbi években néhány darab rétet már szántóföldekké változtatták, helységek azonban még nem keletkeztek rajta; csupán két vadászház, meg két úgynevezett parti ház, vagyis munkások és hajósok számára való pajta ott az egyedüli lakóhelyek; gyepel és csalittal részben már benőtt s a vad tengeri nyulaktól össze-vissza turkált régi földművek, ideiglenesen épített utak maradványai, tűzölő és tanyázó helyek s egyéb effélék az emlékei annak a nagy időnek, melyben a Lobau gyülekező helye volt Napoleon seregének az Aspern melletti ütközéstől és után; látható itt még néhány francia katona-sír is, úgy szintén még több hely-megjelölés is emlékeztet ama mozgalmas napokra.

Legszebb Lobau tavasszal, mikor minden zöldel és virít, csalt és bokor teljes virágszobában pompázik, az illatozó harnatos rétfőlött bogarak és tarka pillangók zümmögnek, a vén szilfák koronái susognak, bűgő vadgalambok röpdésnek, vízi madarak egész falkái szállnak surranó repüléssel a kékelő folyam mentén, a terjedelmes rétekre félénk özek lépnek ki a sűrűsökből s a ligeti erdők fái a leszálló nap utolsó vörhenyes sugaraiiban fürödve, meg-melegreznak a lágy szellőtől. — Ragadozó madarak lomhán szállonganak a szigetek felé éjjeli tanyáikra; itt egy óvatossz szarvas fejt lejutva s fiatal agancsait a galyaktól óva csörtet elő nagy vigyázatosan a sarjerdőből, amott fészakok szarvanyokkal csattogtatva hangos kiáltásokkal szállnak le elülni az alacsonyabb bokrokra; mindinkább alkonyodik, mind hosszabbra-hosszabbra nyúlnak az árnyékok a réten, nedves hideg párázatok szalonganak föl a mocsáros völgyteknőkből s vörösen hanyatlik alá a nap a Bécsi Erdőnek finom párázatban úszó kúpjai mög. Velünk szemben a rotunda ragyogó kupolája emelkedik a Práter magas fái közé, a mögött pedig a pompás város háztetőitől környezve és sárgás porféléhőbe burkolva az égbe nyúló István-torony, odább éjszakeről szilas erdők és alacsony cserjék közül a fallal kerített, hullámzó gabnaföldei közt a ligetek szegélyen oly bekézen fekvő Stadl-Enzersdorf templomtornyja tekint át hozzánk. Valóban szép földdarab ez a semmi esetre sem vadregényes, hanem inkább egy kies parkhoz hasonló Lobau.

Keltek felé egy magas fáktól s nádas-lepte partoktól szegélyezett széles folyamán választja el a Lobaut az úgynevezett mühlleiteni ligetektől. Ezeket általánosságban véve a Lobau folytatásul tekinthetjük, csakhogy e ligetek sokkal kisebb terjedelműek. Ezeken is rendre váltakoznak sűrű sarjerdők magas faállományokkal, kis és nagy rétek kaka- és nádlepte völgyteknőkkel. A Lobaut és a mühlleiteni ligeteket a sajátképi szigetektől egy széles folyamán választja el, melyben évekként ezeltől egyszer az öreg Duna folyt, s melyben némely helyeken még most is sok víz van, míg egybeült csak nagy vízálláskor telik meg itt-ott, s rendes időkben csak terjedelmes kavics- és homokzátonyok látszanak rajta, melyeket egyes kiemelkedő pontokon zöldesszürke növénylepek szakítanak meg.

Komoly és mellabús a jellege ennek a tájnak. Terjedelmes kőmezőtől sötétzöld mocsolyák s a föld fölülé alig néhány méternyre emelkedő fűzespartok díszítik, mely utóbbiakat a szél természetű úgy, hogy magvaikat ide hordta a sivar lapályra; ezek mögött a szigetek sötétlő erdői emelkednek fehér nyárfaikkal és zúg lombkoronáikkal. Mielőtt azonban az osztrák Duna területének a legérdekesebb részeire átnéznénk, had szólnunk meg a jobbparti ligetektől.

Itt a Práter volna első helyen előhozandó; ez azonban, már régóta nem vad liget többé. A Práter a Freudenau keleti csúcsával, esenevész bokrok és alacsony gátak közt végződik a Duna főmedre és csatornája egyesülésénél; odább azután a kaiser-ebersdorfi meg az alborni ligetek következnek, a mint a Schwechat patak torkolata körül csoportosulnak, — most már szintén inkább csak alacsony sarjerdők, lomha folyású vagy álló vizektől körülveve, melyek nyáiban rothadó növényi anyagokból veszedelmes látó okozó kigöngöléseket fejlesztenek. E keskeny ligeteket a Duna-szabályozási munkálatok erősen megnyirbálták, annyira, hogy most már említést is alig érdemelnek.

Keleti irányban haladva, magasabb faállományok és sűrűbb berkek közé jutunk, melyek a

Dunának Ziegel-Wasser nevű széles ága mentén terülnek. Egy meredek lejtőn fekszik itt Mannswörth falu. Római leletek bizonyítják e helység régi voltát; e falut illetőleg az első ismeretes emlékezet 1058-ból származik, mikor is IV. Henrik császár a sch-pölteni káptalannak Mandeswerdében a Schwechant (Schwechat) és Viskaha (Fischa) közén három telek királyi földet ajándékoz.

Mannswörth alatt fekszik a Ziegel-Wassertől körülfogva a kis Zainetan, egy szakaszokra osztott jelentéktelen erdő, alacsony sűrűsökből és kevés szálas fával; odább keletre a hosszú keskeny Poigenau sorakozik utána, az a gyönyörű szép zárt terület, melyen illatos erdei rétek, igen változatos facsoportok, egyes hatalmas vén tölgyfák, magas nádasolt szegélyezett csöndes víz-erek és tiszta vízi tócsák láthatók, s mely tele van virággal és buja tenyészettel, de nyáron egészségtelenül mocsáros, mint minden mezei liget a Duna jobb partján.

Ez után következnek az előbbihez igen hasonló Fischamend községi liget mocsárai, magános nádasával s kicsiny sűrűségeivel. Élénkebb élet uralkodik ezen a területen, mivel rétejeit legelőkké változtatták s utak mennek róla a Duna felé.

A Fischa a városka alatt hirtelen hajléssal keletre kanyarodik s jó darabon épen a tövében foly a meredek partoldalnak, egyközűen a Dunával, hogy aztán a Hirschensprung nevű foknál a Dunába szakadjon.

A Hirschensprung után még néhány kis, fákka sűrűn benőtt sziget következik; ezeken felül a magas fensík szélén fekszik Maria-Ellend igen régi helység, e mögött pedig a szántóföldeken túli szelíd emelkedéstől lejtőn a szép tölgyfákból álló nagy ellendű erdő terül.

A kutatóra és a természet kedvelőjére nézve kétségkívül legérdekesebb részét teszik e területnek azok a nagy szigetek vagy nedves ligetek (Haufen), melyek a Lobau és az alborn-mannswörthi ligetek közt kezdődnek s egy felől Fischamend, más felől Schönauig terjednek le.

Az összes szigeteket festői változatosságú egyvelegé teszik a pompás szálerdők, sűrű sudaras berkek buja al-növényzettel, áthatolhatatlan bozótok, kuszó növényektől össze-visszakötözött fák, kisdudák, embermagasságot meghaladó terjedelmes kaka- és nádgyepük, magas szakadékos agyagpartok, homokos lapályok, sáros vizenyős helyek, mocsáros és lápos ingoványok, nagy terjedelmű kavicsbordalékok, széles vizágak, patakszerű apró csermelyek, forrás módjára főlbugzó mocsolyák, széles levelű vízi növényekkel borított posványok s fűzesektől lepett fenyvihal-mok, — mindezek tarka rendtelenségben elegyednek össze egymással s olyan ös természetességi vadonnak a képét tárják elénk, minőt bizonyára senki sem gyanítana egy világra szóló nagyvárosnak a tözsomszédságában.

A Duna és valamennyi ága a dús csapadék által minden évben olyan nedves levegőt idéz elő, mely az édesvíz tevékenységével egyetemben érthetővé teszi azt a bujaságot és változatosságot a növényzetnek, melylyel az állatvilág gazdagsága is összhangban áll. A rovarok, különösen pedig a szinyogok valóságos csapássá válnak itt a meleg évszakban, s vannak olyan meleg esték, melyeken a pocsofák fölött repüléssel nemelyikébe csaknem lehetetlen embernek behatolnia. Csüszómászók és kétlákiak is vigan és meglehetősen számos fajjal tenyésznek itt; a magas fűben sziszegő kigyók és gyíkok, valamint a megszámlálhatatlan vízi és szárazai bekák egy csopót sem emelik e táj kecsességét. A bekákról, a gyakran roppant nagy harsásokról, a természetes süllokről, csukákról és sok egyéb effélékről, melyek langyos nyári estéken, sőt a téli zivatarok idején is száz meg száz halászt foglalkoztatnak a Duna partjain, ne szóljunk itt többet.

Szintén sokféle és érdekes itt a tömegesen jelentkező nyüzsgő madárvilág; már azoknak a fészkelő és vándormadaraknak a száma is tetemes, a melyek ezeken a tájakon itik föl tanyá-jukat, de össze nem hasonlítható azokkal a sokféle színű és alaku madárcseregekkel, melyek minden év tavaszán és őszén a szárnyas népség föl útvonalan, a Duna mentén vonulva, e csöndes ligetekben tartják pihenő állomásait. S a tél is nagy seregeivel szaporítja az itt telelő hóni fajokat olyan idegen éjszaki vendégekként, melyekre nézve az itteni folyamelleknek azon vidékekhez képest, melyekhez szokva vannak, meleg déli tájak gyanánt tűnnek föl.

A vídráknak a nedves ligetek (Haufen) valódi paradicsomaik, de szintén bálmatlan számban tanyáznak ez a ragadozó állat úgy a főtágra mellett a Dunának, mint különösen a mellékágakban és mocsárokbán, a sarjerdőben, mint a partszakadékokban.

Egy szép, de Közép-Európában már mindenütt ritka állat, a szorgalmas hód, 1850-ben még előfordult a dunai szigeteken. A Kreuzgrund és Rohrwörth közti csöndes magános Dunaágakban, az úgynevezett oldal-folyásokban («Einrinnen») állottak az utolsó hód-paloták, de e sajátzerű gyarmatok és furcsa lakók már rég elűntek örökre. Őzet itt is látni mindenütt, e gyöngéd vad azonban sokat szenved szigorú telegen a jégzaj-tól és áradásoktól. Mint minden ligetben, úgy különösen a szigeteken jóval nagyobbra és magasabbra nő az őz testben is, szarvait illetőleg is, mint a hegységeken s más vidékek erdőiben. Ugyanez az eset a nagy vadaknál is. A széles és dús ágbugó agancsokkal ékesített szarvasoknak igazi diszpeldányai népesítik a zátonyoknak sűrű sarjerdőt és szelős nádasait. Idegen vándorok is mutatkoznak olykor-olykor e területen; a legutóbbi tizenöt év alatt még vaddisznót, farkast és vadmacskát is ejtettek itt zsákmányul, de ezek csak ritka vendégek.

Az évszakok hatása alatt gyökeresen megváltozik a ligetek jellege, melyeknek arculata első sorban a növényzettel függ. Hogy e vidékek típusáról az olvasónak röviden képét nyújthassunk, járja be velünk e csöndes tájakat tavasz nyitlaktor, nyár utóján és télben.

Tavasz van; világoskék az ég s melegek a nap-sugarak, melyeknek a homokpadon előmlő fényében ezernyi apró kagyló csillog kristálytisztasággal; zöldesen villog a Duna s alacsony benne a vízállás. Kavicstortolonok át s lenge sarj-füzesek közt, melyekből nagy szemű parlagi szalonkák, apró homoki libucok és lilék röppennek föl hosszán nyújtott kiáltozással, vizágak és pocsofák mellett haladunk el; a nád már magas s a nagy bokrétság vízi virágok, meg az úde zöld levelek közt halak és számtalan bekák surrannak ide-oda; lépteink alatt itt forró kavics ropog s odább egy lépéssel már mély iszapba süppedünk. Itt vadkacsák kelnek szárnyra, mind párosult, ijedtükben fészkeket odahagyva, amott egy-egy fölriadt vidra siklik be a tiszta vízbe. Egy meredek esési parton fölkapaszkodva, behatolnak a ligeti erdő titkaiba. Magas nád-füvek, sűrű bozótok, iszalaggal és vad komlóval körülhalózott égerfák akadályozzák haladásunkat lépten-nyomon.

A nyárfaik oly sajátzerűen erős illatuk, az utolsó ibolyák már sápadoznak, az első gyöngyvirágok ellenben most kezdenek illatozni, a medvehagyma és egyéb hagymás növények most nyitják virágaikat, minden fakad és zöldel, sűrű lombátor terjeszkedik fölöttünk, melyben fülemülék csattognak és aranyos sárga rigók surroganak sűvöltözve, szerelmes gerliczék és örvös galambok turbékolnak a magas fehér nyárfaik koronái közt és varjak ülnek károga fészkeik mellett.

Most egy tisztásra érünk. Karesű szürke törzsek nyulnak föl magasra, tetemes számú ragadozómadár-fészkek tartva villaszerű ágaikon; vörös és fekete kányák, olyvek, rárók és kisebb sólymok pompás életet élnek itt; a nőstények fészkeiken ülnek, míg a hímegek fent az étherkéik levegőben gyakorolják repülésbeli ügyességüket; imitt, amott még egy-egy félre futott régi nagy sasfészek is fityeg egy-egy vastag ágon, mint bizonyosága annak, hogy itt hajdan még nagyobb ragadozó szárnyasok is tanyáztak. Odább a szálerdő szélén egy tuskés bokrokkal, magas füvekkel és egyes nádesomokkal benőtt vágáson kell áthaladnunk; itt fészakunk röppennek föl kiabálva és mindenünnen tánczó repüléssel szállonganak föl a földön fészkelő kéklő réti, fehéres mezei és rozsdabarna nádi örvölők; amott egy őz néz félénk az idegen betolakodókra s a közeli széles schönauai Dunaág fölött zsákmányra lesve kereng egy-egy halászsas.

Most pedig a bennök élénk társult sajátzerű élettel két, nem igen nagy erdőrészt köti lefigyel-münket; mind a kettő magas nyárfaikból áll, melyeknek vasok törzsei közt sűrű al-növényzet van és apró iszapos vízeket kanyarognak. A fakat mindenfelé kerék és lapos fészkek lepik el, a földet pedig vastag guano-réteg borítja; félig rothadt, részben már kikézdett halak fertőztetik itt a pohos legyekkel és zümmögő szunyogokkal telt levegőt. Fent a fatetőkön élénk élet uralkodik,

teljes mászi díszben levő szürke gemek s zöldes színt játszó eseten kárókatónak álldogálnak fészkeiken s a faágakon, vagy ide-oda röpkednek zajosan és rikácsolva. Szakadatokban nyüzsgés-mozgás tölti be az egész erdőt, hajnalot estig száz meg száz együtt fészkelő madár vonul vadászó helyéről a Dunához és más széles folyam-ágakhoz, hogy költő nőstényeiket vagy éhes főljaikat edellel ellássák. Halászat és evés az egymásra örökre gyorsan következő alapelvei e madármérségnek, s alig képzelhető el, hogy mennyi halat kénytelen itt a Duna a tavasz folyamán, kivált pedig nyáiban szolgáltatni, mikor már az új madármérsék is kijár a kéklő vízekre.

A fehér esüllők alvó helyeikre, a fővenytortokra szállinköznek; egy falka bibicz visongva röpdesi körül az iszapos helyeket, halak szökdelnek ki magasan a hullámokból legyek után kápdosva s úde este szellő sühog végig a Duna mentén; healkonyodott s minket egy csónak szállít át a fő folyamág rengő árjain; a ligeti erdők zöldelöl falakként szegélyezik mind a két partot, a meddig csak a szem ellát; mely csöndesség uralkodik, csak olykor-olykor szakítja meg egy-egy gőzhajó az este nyugalmát.

A kavicsos partokon halászatok állnak szoborszerű mozdulatlanágban, szájkukban pipa, rajtuk rongyos ruha, arczuk naptól barna, kezökben kis háló, — tengeri rablóknak nevezi őket a nép e vidékeken. Főkeresettörásuk a halászat, mely, hiányos szerszámaikat tekintve, tiszta szerencsejáték; törrel való madárfogás, a nagy számmal ide kerülő hullák fölmutatása, famászás és fészkelés pedig a mellékes jövedelemforrásaik; s a nyomorúságos csónakokon bármilyen időben való evezés, az alig egygyé állott jégtortoltnak hid gyanánt való használása, olyan ügyességek, melyekben e félig vízben, félig szárazon élő kétlakúfele emberek valóságos mesterek.

Hívtós, teljesen sötét nyárutó éjszaka borul a környékre; egy csónakon gyorsan siklunk tova a Dunán. A folyam fölött alá s föl húzódó nedves köd hidege csontot és velőt átjár s a part magas nád-füvét harmat lepi meg, mely itt minden éjjel dusan borít el mindent.

Távol keleten lassanként virradni kezd, az ég egyik felét mind hosszabbra-hosszabbra nyúló világos sávok futják be, míg a másik fele még ölom-barna színben úszik. Csak az erdei bagoly kiáltozása, a parlagi szalonka hosszán nyújtott füttye, az éjjel halászó kék rikácsolása, valamint a szántóföldekről s kis patakoktól a ligetekbe haza térő baglyok végtelen sorának surranó szárny-csapásán zavarja föl a szép szeptemberi éjszaka főnépes nyugalmát.

Homokbuczekakon, fűzeseken át haladunk egy folyamán mentén a Rohrwörth felé, melynek magas törzsű berkei sötét falakként állanak előttünk. Egyszerre csak egy üvöltés, egy mély, hatalmas és messzire hallatszó hang zendül meg; mint orgonahang szólal meg a magas agancsu szarvas nádszála; a deli harszosnak nem messziről egy méltó versenytárs ad választ, s csakhamar minden zátonyról a legkülönbözőbb irányokból hallhatók a harsány hangok. Most itt van a várakozás ideje; mi egy kis folyamág partján, egy szálerdő szélén állunk. Gyöngén loccsan a víz majd itt, majd amott; halászó vídrák pocsolnak, épen mellettünk pedig kacsák csapanak le zúgva, hápogva surrannak szanaszét s csak mint árnyak különböztethetők meg a laza kavics mellett. Kisértetiesen suhan el fölöttünk egy-egy gem, hogy reggeli falatra tegyen szert, és sivalkodó vízi szárnyasok surrognak a levegőn át szakadatlanul.

Mennél inkább közeledik a nap fölkelte: annál hűvösebben, annál nedvesebben tapad ra a Duna ködje az átnyirkosodott ruházatra. Rövid szüneteket leszámítva, unos-untalan orgonálnak a szarvasok. Keleten mindinkább vidul az ég; még nimes ugyan a lóvére kellő világosság, de azért csak előre, hogy annál közelebb legyünk, ha majd teljesen megvirrad.

Egy szakadékos magas part fölött, égerfák és nyárfa-csalit közt siklunk előre térdig fölázva a harmatban uszó széles levelű magas növényektől, bokros csalánok- és szálas dudvaktól. Egyszerre csak lóvérehez hasonló durranással szöknek szárnyra egy pillanat alatt a vigyázatos kacsák; észrevettek bennünket, s a bizalmatlan gemek is hosszán nyújtott figyelmeztető kiáltozással lebegnek el a víz tükre fölött. Iyenkor mozdulatlanul kell várakozni, mert a hirtelen zajtól megzavart szarvasok felbeszakítják reggeli dalukat. De ez

A DUNAI LIGETEK TÍPUSA.

Pausinger F. rajza.

nem igen soká tart; a távolban megint megszólal egy hang, majd egy második, azután megint egy s végre közel hozzánk ismét megzendül a vezér-szarvas bűgő mély hangja is a reggeli csöndben. Most vigyázza, egy ágacska letörése nélkül surranjunk az égerfa-berken át; a hang zengése után itélve helyünkön vagyunk, meglapulva néhány ugrással túl jutunk a csaliton s ott terdelünk a meredek esülő part szélén.

A vízben esobogó lépteket hallunk; vad jár ott, mely a sekély folyamágban gázol keresztül, s rövid szüneteket tartó bőgő ordítással ugrat meg a vén bajnok egy-egy gyöngye toladokót. Tisztán hallhatólag nyikorog a kavics a kemény esüllők alatt. Most ideje alátelkenünk a csöndes víztükro- n át a szemközti kis zátony fehérlő homok-torlatára és alacsony fűzesre; néhány darab üdő jár-kel föl s alá a gyer bokrokon levelésze, s a vénebbje, úgy tesszik, a vadakat előlünk elfedő bozóthoz közeledik. De hát hol a szarvas?

Most a földön valami alaktalan tömeget veszünk észre s hatalmas agancsokat, melyek ide-oda mozognak; a szarvas az! a víz partja mellett a hűvös iszapban henterez, hogy új erőt merítsen; majd föláll s indul figyelmesen az üdő után. Itt a kellő idő, de, fájdalom, még nagyon homályos van. Minden percz egy-egy örökkévalósággá válik s a szem szorongva lesi a virradó nap közeledtét; a falka mind belebb-belebb nyomul a fűzesbe, s mind ritkábban-ritkábban zendül meg a már eltompuló hang. Ekkor egyszerre csak fölharsan tőlünk halra egy hatalmas kihívó bögés. Magas, dús elágazású agancsok tűnnek elé lassan a sűrűsből; a versenytárs ez, mely az elvonuló ellenségnek bészültlen lopózik utána. A hatás nem marad el. A falkabeli szarvas megáll, dühösen visszafordul, egy tompa kiáltással ad kihívó jelt a csatára, s magasra emelt fölven nyomul vissza kevely léptekkel imént elhagyott üzemelő helyére. Most itt a pillanat; vigyázza puskát emelünk, a czélpont már látható, lehet löni; ekkor a szarvas megáll, hogy agancsát erősen hátra hajtva meg egy utolsó bögjön, hanem most szaporán és habozás nélkül eldőrdül a harsány puskaszó s messzire elhangzik a csöndes ligetekben. Egy hosszú futamodás jelenti, hogy a golyó talált; nagy szökészekkel rohan a megrémült szarvasuta a rejtekhelyet adó fűzes szigetbe, míg a hatalmas agancsok him a magasan

főlhabzó vizen át, egészen mellettünk a meredek partoldalon keresztül, égerfák és nyárfabokrok közt nagy csörtetéssel a szálerdő felé iramodik.

Kékes füst ül a csöndes víz fölött összeolvadva a reggeli könnyű párázatokkal; távol keleten ragyogva kél föl a nap a Kis-Kárpátok csipkészetes csúcmai mögül, megaranyozva a tájat, s távol a folyamon túl a Bécsi Medenceze tar lapályai mögött a Bécsi Erdő hosszú láncolatát, mindezek fölött pedig a Schneebergnek magasra nyúló csillogó csúcsát látjuk.

A szarvas nyomán erős vörös vonalat vesz észre szemünk; a golyó megtette hatását, most már oda kell visszasietnünk, a hol a vadász a kutyájával várakozik; csak most következik a legnehezebb munka, a zsákmány fölkeresése. Eltelt egy óra, a nap már becsületesen süt s a forró sugarak ezernyi ezer szunyogot csaltak elé rejtekhelyeikről, arcunk s kezeink körül minduntalan ott rajzanak ezek az alkalmatlan vérszopók. Ismét helyünkön vagyunk, a kutyát nyomra vezetjük s ő izgatottságtól remegve szimatolja a sötét piros vérsopókat, melyek félig megszáradva tapadnak a széles lapukra, — ekkor a vadásztól hosszú porízra eresztve, neki iramodik, mi pedig nyomban követjük.

A keskeny égerfa-berken hamarosan átjutunk, a ritkás szálerdőben csak itt-ott akadályozza egy-egy alj-bozót a gyors keresést; most azonban a nyom egy csöndes érhez vezet, egy álló vízhez, melyet nád és fehér virágok lepnek el. Térdén fölül erő pocsofában gázolunk, melyből iszapos part emelkedik ki; pompás egy hely; kéklő szita-kötők ezikáznak a víztükör fölött s lombos ágak csüngenek alá mélyen a magános hely fölé.

A vadnyom a legstürűbb bozótra vezet bennünket; égerfa-berkek ez embermagasságu dudvák, náddal, esipős csalánokkal s tövises bokrokkal; kuszó növények fonják körül a fakat s bonyolódtnak testünk felső részére, megállásra kényszerítve bennünket.

A kutya mind jobban húzza a porízát s mi mind lassabban tudunk utána menni. A vadászkést elő kell vennünk s azzal vágunk utat lépésről-lépésre.

Nesziunktól itt egy magas szarvu karesű özbak ugrik föl ijedten csöndes tanyájáról, amott a vadgalamboknak, melyek szempertben gyüle-

MEGTÁMADOTT SZARVAS.

Pausinger F. rajza.

keznek össze, nagy rajai szállnak föl csattogó repülésre az égerfák koronáiról.

A kutya mindinkább serénykedik, magasra emelt orral kezd szimatolni; ügyelmi kell, — amott a lombokon keresztül, fölünk csak néhány lépésnyire, a szarvas vörhenyes teste ölik föl.

Még el!

Alig vette észre közeljöttünket, már fölugrik s galyakot tördelve, fákat magával ragadva hangos csörtetéssel iramlik előre; a kutya szabadon eresztjük; néhány izgalmas pillanat telik el, míg a vadállító harsány csaholás örvendtes hangja füleinkig hat; — most már a lehető legzaporábban kell felé szietnünk. Teste egész sulyával tör, furakodik s nyomul a sűrűn át; végre egy tisztás villan elénk.

Egy széles, félig náddal beült víztócsában áll nehezkén s betegesen, inas lábaitól alig bírva, a szarvas, agancsai tele vannak a letépett kúszó növényekkel s közömbösen tartóztatja föl a túlságosan serénykedő kutyát. Egy rövid puskalövés dördül végig a ligeten s a hatalmas vad életlelennél rogy össze.

S minő állat egy ilyen öt mázsás dunai szarvas! Hosszú vaskos test, vastag nyak, hatalmas szügy, rövid fej hajlott kossorral, a bikéhez hasonló göndör szőr az agancs-részi közén és a homlokán, magas, szélesen széttárolt barna agancsok elefántosont-fehérségű végekkel és lapiczkalakú koronákkal, — ezek bélyegzik őt még ősz szarvassá, a milyen kint a sík földön és az állatkertekben már régóta nem található többé.

Később, még októberben is, mikor főtt a fák koronáin a vadszőlő lombfüzerei már pirosanak, a lombokat színt változtat és egyes levelek az első fagyoktól lehámolva a földre hullonganak, van szépség a ligetben. A terjedelmes homoktorlatokon ezer meg ezer vadlúd áldeggel pihenő tartva, de a hideg nap tova hajlta őket a Duna melletti rövid tanyázásból délre tájakra.

Majd beáll a tél a vidéken. A szigeti erdők elvesztik ékességüket, a sűrűsők száraz seprők gyanánt meredek föléle s a vadkómoló barnává és aszottá hervad a kőrifa törzsén; a kisebb erékre jégkéreg borul, a homok és az iszapos helyek kemény padlattá fagnak s hó lepi be a földet.

A Dunán hatalmas jégdúcok úznak lefelé s a kavicsatorlatok meg a nyílt vizeken számtalan vízi vad nyüzsgő szanaszét; éjszaki vendégek ezek: rózsapirosan csillagó búvárludak, tarka jeges-kacsák, nagy búvárok s még sok egyéb különféle fajok. Ezek fölött kóvályog az őket reggeltől estig folyvást aggasztó-natalmas sárgás-szürke halászsas, szinten téli vendég a szigetekben.

Mikor este a nap hideg vöröses ködök közt nyugvóra hajlik s merev fagy emberíti meg a földet, lassan röplő sasok érkeznek ide fárasztó vadászát után a környék minden részéből, hogy a csöndes, magányos Gödenwasseren s a lecsüngő galazatú magas fehér nyúrfákon nyugvó helyet keressenek. Nagyon látásnak e hatalmas madarak, ha egyenesen állnak a száraz ágak közt. Olykor balul üt ki a tél a zátonyokra nevé. Mikor hirtelen áradás támad megindítva a jeget: a jégtömegek a schónauai ligetekbe tódulnak, a hullámok kicsapnak s jéghegyek üszkálnak az erdőkben szanaszét, fákat zúzva össze, fiatal törzseket kaszabolva le s elpusztítva minden élő lényt. Valóban ez vadászgő szép területet képeznek — ezek a magányos dunai szigetek!

A TRÓNORÖKÖS KÖNYVÉBŐL.

„Az osztrák-magyar monarchia irásiban és képeben” legutóbbi füzetében Rudolf trónörökös tollát és Stefánia trónörökös ecsetjét találjuk együtt. A királyi már évek óta nemcsak mely érdeklődést tanusít a tudományos és irodalmi mozgalmak iránt, — hisz e nagy vállalat is az ő legbensőbb eszméje s létezésén egész odaadó érdeklődéssel csügg. — hanem tollával és szellemével is részt vesz azokban. Nem szokatlan, — bár mindig esemény, — ha dúspasztaszalatainak, nagy ismeretköreinek, eleven megjegyeléseinek, a benyomásoknak, lelke finom érzéseinek és elméje felegyelmességének irodalmilag ad kifejezést a nyilvánosság előtt. Az irodalmi munkásság rendezettségű volt előtte. Most mintegy az ő költői kedélye és művészi érzéke kiegészítésül jelenik meg mellette ifjú hitvese, tanuságát téve, hogy a fejedelmi családban mily otthonos, mily érzéssel ápolta az irodalmi és művészet kultusa. Stefánia főhercegnőről ismeretes, hogy előszeretettel és tehetséggel fest. Ha kirándulásokat tesz,

az útvjáról szóló tudósításokban rendszeres megaláljuk azt is, hogy ő fensége a vidék egyes részeiről rajzokat készítet. Így Görgey-Szent-Imrén időszük alatt a regényes bérczes tájakról is számos vázlatot készített. A trónörökösön rajzai közül három tájkép jutott most a nyilvánosság elé a trónörökös könyvének 32-ik füzetében.

E füzet a Bécsről és Alsó-Ausztriáról szóló kötet kiegészítő része, s Alsó-Ausztriának egyes vidékei szerinti leírását és tájképekben való bemutatását folytatja. Bittner Sándor és Karrer Bódog írják le benne „A Bécsi Medenczét”, Becker M. A. a Morva-Mezőt (Marschfeld). Mind a két közleményt Pászalcsy József fordította magyarra. Bittner és Karrer cikkeknek jutott a szerencse, hogy Stefánia főhercegnő három illusztrációja díszítte. A többi rajzok Ameseder Edétől, Blaas Gyulától, Schindlertől, Fischertől valók.

A fejedelmi rajzoló nem hagyta ki a képek alól nevét sem. Alá van jegyezve három betűvel: Ste. (Stefánia). Tájkép mind a három, a természet idylli, gyöngéd világából, s a trónörökös-pár egyik kedvelt tartózkodási helye, Laxenburg közeléből. A *guntramsdorfi liget* szilfák és tölgyek alkotta fácskás erdő, kedves, árnyas részletekkel, az előtérben mezőszéggel. Egyik bájos pontja ennek a második kép, a *Weidau* nevű csöndes erdészlak pompás hársak között. Boldog nyugalom szól a magas fáktól övezett lakból, s a képmény vidoran örvénylő füstje barátságosan figyelmét már távolról a zajtalan magány eme félreeső tanyájára. A természet e szépségeinek mintegy mestérséges kiegészítése a szomszédos *Minkendorf* falu, mely szerény faházaival, karsú tornyával s gazdag gyümölcseivel oly hívogatólag integtet a világ zajától menekült vándor felé.

Mind a három kép a nyugodt, derült természet egy-egy vonása, s kiválasztásukban megvan a női gyöngédség is. Közöljük lapunk mai számában mind a hármat.

A füzet nagyerdeki közleménye a *trónörökös* dolgozata „A dunai ligetek Bécsőtől a magyar határig”. Előző Marak és Pausinger készítették az illusztrációkat. Rudolf ő fensége erőteljesen irt cikkeit egy következő füzetben jövő befejezésével együtt, szintén közöljük. Nincs oly fényes tollú író, a ki ne érezné a nehézségeket, valahányszor tájak, vidékek hí leírását kell nyújtania. Minél elevenebben él benne a benyomás, annál gondosabban kell kerésnie a megfelelő színeket, a kifejezéseket, a művészi formát, s eltalálni az alapfontot, mely a legméltyóbb a tárgyhoz és melyben hangulatot is nyújthat. Ő fensége a különböző évszakokban festi le a Duna ligetét, a természet változatos képét, a nedves, az árnyékos világ állatainak nyüzsgésével. A közvetlenség, a megfigyelés egész hevével ír. Leírásában benne a szemlélődés valódisága, úgszólva bizonyos természetrajzi pontosság; és benne a teljes kép, a színekkel, a hangulattal, az egész panorámával; és benne a vonzó előadás, mely melegséggel, tartalmassággal, szellemével és művészi formájával lebilincsel.

A POZSONYI ORSZÁGGYÜLÉS BÉCSI KÜLDÖTTSEGENEK ARÖKZEPCSARNOKA.

Más helyen emlékezik meg mai számunk a pozsonyi utolsó országgyűlésnek azon küldöttségéről, mely 1848 március 15-ikén István nádor főherceg vezetése alatt Bécsbe ment, hogy az országgyűlés föliratát V. Ferdinánd királynak ily ünnepélyes alakban adja át. Ugyanott van szó az országos küldöttségnek a bécsiek általi fogadtatásáról és az udvarnál kivívott sikereiről. Annak a népszerűségnek, melyben akkor a magyar országos küldöttség s általában az egész magyar szabadságmozgalom részeseült, maradandó emléke az az egykori kép, melynek mását ez alkalommal bemutatjuk. Az eredeti kép, mely fölül közepén a magyar korona s attól jobbra a magyar, balra a német fölírás alatt az orsz. küldöttség 64 tagjának mutatja egy csoportba foglalt arczképeit, 84 cm. széles és 110 cm. hosszú formátumban jelent meg, tehát a legnagyobb könyvmatú képek egyike. A koronától jobbra eső magyar fölírás kijavítja így hangzik: Arczképei azon országos küldöttségi tagoknak, kik (a képen kix) fenséges esász. kir. (a képen kix) főherceg István, az ország nádorának vezérlete (a képen vezérlete) alatt 1848-ik évi mártius 15-ikén az ország egybegyűlt rendei kívánatát ő felsége elébe terjeszték (a képen terjeszté). A szövegben

előforduló nyomtatási hibák is mutatják, hogy e kép eredetije nem magyar műintézetben készült. A kép eredetijének alján olvassuk a következő két sort: „Ausschl. Eigentum von Ignaz Steurer, Lithograph in Wien. Nachdruck vorbehalten”. Tehát Bécsben készült a költséges kiállítású kép s hogy kiadója ugyancsak számított képességére, mutatja, hogy utánnomtatása ellen tiltakozott. Megjegyzi meg a kiadó az eredeti kép alján, hogy az orsz. bizottság tagjai közül Rajácsics József, Szapary Antal, Szentkirályi Móríc, Som-sich Pál, Pitroff János, Mariássy Gábor, Dárday Zsigmond, Szabó Miklós és Sztanaczkj András arczképeit nem tudta megszerezni. Alól az arczkép csoport alatt Magyarország címere, jobbra balra tőle a számszerinti sorban következő nevek, melyek számát az egyes arczképek is viselik. Ez utóbbi útbaigazító jegyzékben több tévedés fordulván elő, ezt mi ez utal kijavítva s az eredeti kép szövegétől eltérőleg közöljük. Az eredeti kép ma már nagy ritkaság. Egy ép példánya idősb Szinnye József egyetemi könyvtáró és buzgó gyűjtő birtokában van. ki azt a Vasárnapi Újságnak lemásolás és közlés végett átengedte.

EGYVELEG.

Az abissziniai király palotája Makellében. Az olasz katonák veresége Massova mellett, a Vörösten-ger partján, újból figyelmet keltett Európában Abisszinián iránt, mely két évvel ezelőtt, midőn az angolok harcoltak Theodor negus ellen, oly sokszor emlegetés tárgya volt. Ras-Alulrah tibornok győzelme valószínűleg újabb kezdete lesz annak a forrongásnak, mely e félig művelt s keresztény vallású, de azért az európai világ részéről oly távol álló nép között mindig fel-felül. midőn a hódító európai fegyverek közelednek. Többször megemlékezvén már e nevezetes országról, mely különösen a középkor első századaiban oly nagy szerepet játszott, ez alkalommal elég, ha János király makellei palotájának bemutatására szorítokozunk, azon helyére, a honnan a király január 26-iki híres levele kelt az olaszok ellen, a melyben szemrehányást tesz nekik, hogy országába tolaokodnak. A palota Naretti olasz terve szerint bensülöttek által készítettet; egészen szilárd fa-épület, alacsony homokos dombon, magasabb hegyek által körülvéve. A királynak valószínűleg ez a legszebb palotája. A képet Harrison Smith, volt abissziniai angol követ rajza után közöljük.

Piramisok Közép-Amerikában. Désiré Charnays néhány igen érdekes részletet közöl most yucatanai búvárlatairól. A tudós Izamalban tanulmánya tárgyává tett egy piramist, mely a Kab-ul, azaz esoda-tevő nagy gyógyító kéz templomát hordja. A gulaszerű épületek Közép-Amerikában nem tartoznak a ritkaságok közé és ép olyan rejtélyesek, mint az egyiptomiak. Az a piramis, melyet Charnays vizsgálta meg, úgy látszik, valami híres embernek, vagy istenségnek volt szentelve. A negyedik lépcsőn igen szép és még meglehetősen ép szegélyzet van. E szegélyzet egy térdepelő férfit ábrázol, a ki fején egy bagolyfejű embert tart, jobbra balra pedig szélesnyesen csavarodó díszítések vannak. Ez a domborművi kép erősen be van festve; a férfi arcra vörös, süvege kék és sárga, teste pedig barna, mint az indiánok bőre. Hogy a kép másik része mit ábrázol, a ki fején egy bagolyfejű embert tart, jobbra balra pedig szélesnyesen csavarodó díszítések vannak. Ez a domborművi kép erősen be van festve; a férfi arcra vörös, süvege kék és sárga, teste pedig barna, mint az indiánok bőre. Hogy a kép másik része mit ábrázol, a ki fején egy bagolyfejű embert tart, jobbra balra pedig szélesnyesen csavarodó díszítések vannak. Ez a domborművi kép erősen be van festve; a férfi arcra vörös, süvege kék és sárga, teste pedig barna, mint az indiánok bőre. Hogy a kép másik része mit ábrázol, a ki fején egy bagolyfejű embert tart, jobbra balra pedig szélesnyesen csavarodó díszítések vannak. Ez a domborművi kép erősen be van festve; a férfi arcra vörös, süvege kék és sárga, teste pedig barna, mint az indiánok bőre.

NŐI MUNKA ÉS DIVAT.

Ékszerek és ötvösművek.

Mint a ruházati cikkek egyéb nemei, az ékszerek is ép úgy alá vannak vetve a divat változásainak, csakohy természetesen azok száma, kik ebben is követelik szabványait, sokkal korlátoltabb, mint a divat más ágaiban. Egy-egy gyöngy-collint, gyémánt-függőt stb. még a legtehetősebb embernek sem lehet minden évben változtatni s azért ezekről soha sem is lehet mondani, hogy valaha kimennek a divatból. Több-kevesebb módosítást szenvedhetnek formában és kiállításban, de a mi belenyagunk illeti, az soha sem szűnik meg divatos és elegáns maradni.

Másfelől sehol sem látunk oly nagy különféleséget nyilvánulni a ruházatkodás terén, mint az ékszerekben. Az ékszerek tanulmányozása egy darab nép-psychologia. Minden nép másként ékiti magát. Az indiai szagos fák, a cseh üveggyöngyök, a japáni lakk, a maledíviai kauri kagylók csak elenyésző csekély részét teszik azoknak az eszközöknek, melyekkel az ember díszíteni szokta magát. A keleti e mellett elefant-fogból és mádrésörből farag magának dísz, kardmarkolatot vadzsarom és zsírát patájából, amuletteket oroszlán-karomból és vaddisznó agyariból, sőt karpereczet is az elefant szemszöréből formagáznak. Mindezekhez India szolgálta a gyémántot és karbunkulust, Birma a rubint, Ceylon a safírt, Persia a türkiszt s az Ural a smaragdot, mely kigyóharapás ellen véd.

Általában az ékszereknek két nemök van; az a mely csupán profán díszítésül szolgál s az, a melynek bizonyos babonás óvó jellege van, minők a fegyverek, olvasók, pecsétnyomók, talizmánok és amulettek. S ha például a hinduknál mindkét nem egyaránt használja mindkettőle észert, viszont a mozlimeknél a profán ékszerek viselése csak a nőket illeti. A korán hetedik surájának 30-dik verséből egyenesen az ékszervezés kárhoztatása olvasható ki. És bár a nők épen nem tartózkodnak ezért a korán felfogásával s ellenkező álláspontra helyezkedni, de a férfiak fegyvereken és olvasokon kívül nem hordoznak egyéb észert, mint egyszerű ezüst pecsétnyomó-gyűrűt, sőt a sunabból tudjuk, hogy a prófeta egy valaki előtt, a ki ezüstkarika helyett aranykarikát viselt újján, kiköpött.

A pecsétnyomós gyűrű a férfi kincse, nevének és jelszavának hordozója, szerződési ígéretének megpecsételője. Innen a pecsétnyomó gyűrűnek nem csak az egyházjog, de a magyar családjog is kiváló szimbolikus jelentőséget tulajdonít. Visszatérve a mozlimekre, tudjuk, hogy a prófeta egyik tanítványa, Aksa, volt az első pecsétvésnök. Meglátta egyszer Mohamedet a mosakodásnál, s megpillantotta a vállai közt levő anyajegyét — isten újjánk lenyomatát, mint hitték. Ezt az anyajegyét Aksa egy darab fehér agátra véste, egy vallásos versszakot irt körébe s mindig újján viselte, úgy hogy a pecsétnyomó gyűrű nem csak az ütésektől és vágásoktól védte meg, de jólleire is emelte, mert ettől fogva a megrendelések egymást követték nála. Ő véste azt az ezüstgyűrűt

is, melyet Mohamed jobb kis újján hordozott, mint az hagyományos szokás volt, s rajta e szavak állottak: „Mohamed, isten küldöttje”. A gyűrű Omárra szállott, a ki elvesztette s ezzel bajt hozott a kalifaságra.

A mint a legtöbb ékszer- és ötvös-technika keleti eredetű (a filigrán kivételével, mely az etruszkoktól ered), a mint a kínaiakati illeti ma is a zománctüvezést legnagyobb dícsősége, az egyiptomiakati a niello felfalálása, az arab filigrán pedig Szudánig hatolt elő s ma is csodálják a japáni cseleürök remekét: úgy a vévésben is a persákati illeti az első hely, a kik szerették a régi erkölcsi mondások helyett isten neveit, a Bismillah és Masallah talizmányszerű feliratait vézni pecsétnyomókba, a mit a XVII—XVIII. századbeli török vésnökök is szívesen utánoztak. Ép úgy az arab henger-pecsétnyomókat is utánozzák maig is az olasz antik-műgyárok.

Semmi sem kedvezett az ékszerek elterjedésének és formái sokoldalúságának úgy, mint a babonás hit, mely az amuletteket és talizmánokat megteremtette. Ha a beduin a szem véresétől, a „feketé tekintettől” fél, arany pénzt akaszt jobb halántékára, vagy fon be hajába. Az anatóliai pórnó ugyanezen vésett karnelol-lemezt visel nyakán, vagy könyv, szív és háromszög alakú ezüst tokot vetnek, melybe a koránnak egy versét viaszos vízszomba vagy zergebörbe göngyöltve zárják s ilyet néha hármat is viselnek zsinórra fűtve nyakukon. A szudáni nők szentelt oroszlán-körömmel védik gyermekeiket; ezüst talizmán-hengereiket csak akkor tulajdonítják erőt, ha két hüvelyk hosszúak; a török nő pedig hármas üreges függőt visel jobb halántékán, melyek közül egyikben a türkisz vagy szerencsekő, a többiben pedig koránfeliratok és varázstárgyak vannak. De a keleti nők főkezszere a fejdísz, melynek annyi formáját látjuk az európai divatban is szerepet játszan, a nélkül, hogy keleti eredetére gondoljunk. *Pez és turbán, turbán és tiara, az arab kurs és a török tepelik, a turkoman hotos és a drúz tantur.* A török és albán nők tepelik egy könnyű kis homori fejjedő, ezüstből vagy aranyból, ezizelőzova, áttörve, vert vagy filigrán-műben, zománcozva, niellozva, sőt gyakran drágakövekkel is kirakva, lánczocskákon lecsüngő pénzdarabokkal. Ezeket ugyan ma már az előkélt török nők is Párisban készítetik maguknak, valamint a *Sérignékre* emlékeztető homlokdíszüket, az *ansilikot* is. A drúz tantur egy fátaltartó, kúrt formában, melynek csúcsára erősitik a fátalt, azt aztán kivülről a főre borítják, úgy hogy csak a szem látszik ki.

Legnagyobb fokát az ékszerűdi Indiában érte el, hol a hódító oly roppant mennyiségű drágaságokra akadtak. Csak a thanuzari és somnaki templomrablásokat idézzük s az óriási bálványt, melynek hasát ghanai Mahmud doronggal beütve, egy elefant-teherre való drágaköt omlott ki belőle. Delhi maradt maig is a hindu ötvösök főszékelye, Benares pedig a drágakövek kime-

rithetlen piacza. A dzsajpuri és lahorei zománcozók is világhíre tettek szert s az átlátszó vörös dzsajpuri zománca a legszebbek közé tartozik. Szintügy dícséri a kuttaki és dakkai filigránistákat és ezizelőzőket, a gajdzserati és bederi vésnököket, a madraisi és trichinopolisi ezüstműveseket. Az indiai ötvösség legbecesebb termékei a *babul* nevezetű aranyam, melynek főmotívuma az akácvirágokra emlékeztet, a csavartorsós karperecz stb. De minden indiai ékszernek jellemző tulajdonsága, hogy mindkét felet hordható.

Határtalan becsben tartja a hindu a tarka köveket, ezért a befoglalásnál mindig arra törekednek, hogy eredeti nagyságát lehető kevéssé csökkentsék. Jobban is kedvelik az ugynevezett cabochont, mint a facettirozott (metszett) köveket. Különösen a rubin népszerű nagyon; minden gyöngy-sor közé odaszúrunk egyet-egyet, minden szőlő-fürtből, minden stylizált lotosz-leveleből kikandikál egy-egy. A smaragdok többnyire pistacea-formában vagy cseppalakban találunk alkalmazást, a safírt csaknem kizárólag agraffe-okba, gyűrűkbe stb. foglalják, de a türkisznél többre becsülik a macskaszemet.

Ime látnivaló ez áttekintésből, mily gazdag forrásokból merithet a modern ékszerészet a divat stilszerű alkotásaihoz. A nagy-szent-miklósi lelet, mely nehéz aranylángokat hozott napfényre, melyeknek leválható gyűrűi pénzlejekből voltak, azt is kétségen kivülvé tette különben, hogy az ékszerdísz egy időben csereeszköz is volt és megfordítva. Később is, midőn a középkorban a vagyonbiztonság mindenütt ingatag lábón állott, az ékszerék iránti előszeretet az által nyert még nagyobb lendületet, hogy biztos befektetéseiül szolgáltak a bizonytalan pénznek s ingóságait mindenki ékszerekben és drága fegyverzetben igyekezett testén hordani. De a díszítés motívumainak, a műformáknak kimeríthetetlen kettős bányája mindig a természet és a képzelem volt.

Az ékszervezés ma sem csökkent, de ma már sokkal nehezebb e tekintetben az izlés meglevedésétől óvni magunkat. A gazdagabb körökről nem szólnunk, azok megszerezhetik magoknak bármely elsőrendű raktárban ama briliánsnak nevezett szénkristályokat, melyeket a csizoló keze alapjával egymásnak forduló két tompított kúppá változtatott. De a kevéssé tehetős nő inkább ki van téve a veszélynek, hogy valami harmadrendű boltban stilszerűtlen cikkeket vásároljon. Meg kell elégednie az olecsőbb amethyzzel, chrysopresszal, malachit, karnel, abhat, vagy hegyi kristályal, melyek többnyire aranyozott foglalványban gyárják, chablonszerűleg állítatnak elő. Igaz, hogy nem ritkán ezek is szépek s a legnemesebb antik vagy középkori minták után készütek, de még gyakrabban csupa személyes tréfa vagy szeszély szüleményei, melyek tömeges reprodukció útján terjesztik a közönség rétegei közt a rossz ízlést.

Tegyük föl például, hogy valaki — talán egy pompás vadászati időtöltésre való emlékül — tiszteltreméltó háziasszonyának egy vadász-emblemakból álló mellűt ajándékoz. Vagy pedig hogy a párisi felvilág valamelyik tagja eredeti ötletből a turfón joeky-jelképével és patkó-alaku, türkiszszel kirakott tüvel jénik meg, s természetesen nagy feltűnést kelt. Mindez mint alkalmi tréfa helyén lehet. De mi következik ezután? Az, hogy a megrendelést kapott ékszerésznek tetszvéen a tréfa, hamarjában egész tuezatot után-készít a vadászjelvényből vagy patkóból, s minden lehető módon csapja nekik a reklámot. Pár nap múlva már az egész párisi felvilág patkó-alaku mellűt visel. Még ez is hagyján volna, ha egy szerencsétlen divattudósítónak eszébe nem jutna mindjárt a világ minden részébe szétkürtölni, hogy: „Párisban a hölgyek ez évben nagyon hordják a patkóalakú mellűt.” S ez ma elég arra, hogy a legkisebb vidéki város kirakatai is megteljenek patkó-alaku mellűtűkkel s az izlésében félrevezetett közönség, vagy legalább ennek tekintélyes része lealacsonyítsa magát tudatlanságában egy hozzá nem méltó divathoz, s egy sorba álljon a felvilági nőkel.

Igy készülnek elő a divat *hamis aramlatai*. Mert sok nőnek csak a színek, de nem egyszerű-mind a formák iránt van érke. Soha sem tévednek, meglehet, ruháik színei összeillesztésében, de fogalmuk sincs a formák követelményeirel. Patkót viselnek mellűtű gyanánt; nem gondolják meg, hogy a patkó a mellűt, hogy egészen helytelen fogalmi társulásra ad alkalmat személyök és az istálló közt, az izlés ama föltételének

sem felel meg, mely a széltartósság és természetes okosság elveiben gyökerezik. Ép oly alappal viselhetne a forgalmi igazgatóné ő nagysága arany lokomotívot, a gazdálkodó neje vasvillát, az orvos neje miniatűr hőmérőt stb. tü gyanánt, a mi természetesen senkinek sem jut eszébe.

Legtöbb tapintattal választhatók a női ékszerek motívumai a növény- és állatvilág, a stilszerű kör- és vonalidomok köréből. Ott van a hármás löher, a nefelejes és buzavirág, az ibolya, róza, vagy tölgylob, az állatvilágból pedig a lepkek, madarak, kigyók, méhek, esetleg növény-ornamentumokkal; mindez elég változatos tárházát nyújtja az egyszerű, szép és esztetikai idomoknak. Rovarok, arany sodrony-lábakkal, filigrán művi virágokkal, apró csillogó kristályszemekkel szintén. Hát még a tömegtelen antikutáztat! *Latko* váci-utcai üzletében láttunk két egymásba toltató négyzetet, írvformán befelé hajló oldalakkal, szögletein kis gömbökkel,

kelt macskaszemek ma már kevésbé keresettek, míg ellenben a kristályok oly kedveltségre emelkedtek, hogy bár a könek magának kevés benső értéke van, de keresetségénél fogva szebb példányok aránylag magas áron kelnek. Most, hogy minden egyben, színekben, gyártmányokban, butorzatban a XVIII. század izléséhez térünk vissza, a miniatűr-festmények is emelkedően vannak, melyeket brilliánt-garnitúrákban, székrenyékben és az öltözék állványain egyaránt használnak.

A képünkön látható tiarák, nyakékek vagy függők bármelyike is három-négy számjegyből álló értéket is képvisel. Gyémántok, smaragdok egész 18 karat súlyig vannak közülük nem egyen. A rajzunkon feltüntetett párta nagy gyémántokból áll, míg három csipkerózsák kisebb kövek képezik. Könnyebb értékesítés okáért ez úgy van készíthető, hogy szétszedhető és két tiarát képez vagy nyolc tűt, melyek hatással alkalmazhatók akár a hajon, akár a ruhán. A keleti nyakék egyes

nészők után a toilette-verseny a színpadon másutt is mind jobban kezd meghonosulni. Az csak egyik fele az éremnek, hogy ez örült pompakifejtésben, mely a mellett komoly művészeti árnnyalakkal is jár, a szép művésznők is nem egyszer áldozatul esnek fényűzésüknek, s a nagy toilette-kiadások a művésznőket mind túlhajtottabb követelésekre készítik, melyeket igazgatóik csak vagyoni bukások árán teljesíthetnek. És bármilyen hátrányosnak tartásuk nálunk a vendégszerlések rendszerét, csak elkerülhetlen folyamán az ennek a helyzetnek, mikor Sarah Bernhardt is Amerika dollárjaira szorul rá, hogy kiegészítse garderojába hiányait.

Prielle Kornélia, Helvey Laura és Márkus Emilia toilettejei eléggé ismeretesek a fővárosi színházlátogatók előtt s vannak, a kik Wolter öt, gyönyörűbbnél gyönyörűbb öltözetére is emlékeznek a Fedora bécsi előadásán. De mik ezek még ahhoz, a mit az európai színpadok más elsőrangú csillagai kifejtettek fényűzésben és pompában, a

PATTI ADÉL ESTÉLYI ÖLTÖZÉSE.

NILSSON KRISZTINA ESTÉLYI ÖLTÖZÉSE.

továbbá háromszögletű, melynek alapján kisebb háromszög áll, hegyével lefelé fordulva. Az így képzett négy háromszög pajzsfarmán ívezett, mindegyik közepén egy tojásdad idom van, a nagyobb háromszög külső oldalán pedig egy-egy keresztecske ugrik elő szabadon álló szárú végén érintkező gömböcskékké, melyek illyformán löherlevélszerűen látszanak elrendezve.

Szóval van elég módja a megfelelő ékszerdísz kiválasztásának, a nélkül, hogy az izléstelen patkó, s ehhez hasonló idomokhoz kellene folyamodnunk. S főleg ne téveszsek a helyek azt szem elől, hogy a kiknek eszközei még az egyszerűbb de stilszerű aranydísz sem engedik meg, inkább egészen mondjanak le az ékszerekről, sem hogy izléstelen, hamis tárgyakat agassanak magukra.

Még egy szót röviden a legújabb jelenségekről az ékszerdísz terén. Fehér és fekete gyöngy állnak legelő, s szintén gyöngy- és gyémánt-nyakékek váltották fel az egykor divatozott arany ékszereket. Függők, melltűk, fejdíszek ez évben konvencionálisabb formát öltenek s a légy-, madár-, méh- és levél-idomokat virágok, keresztek, rosette-ek helyettesítik. A nem régoly magas áron

köveket mutat, felváltva rubintot, gyöngyöt, gyémántot és szafírt. Egy másikon, mely nagy értékű, a gyöngyörök öt helyen gyémánt és zafírosettekké vannak feltűzve. Közülük egy zafír-függő van brilliántokkal körülrakva. Az oldalt látható rózsaszínű gyémánt tűnek közepét nagy fekete gyöngy foglalja el.

Kisebb gyémántok, zománczsal együtt alkalmazva, alkotják a kisebb ékszereket. A legyező tökéletes hasonmása a XVI. Lajos korabeli festett és kövekkel kirakott csecebecséknek. A festés, zománczozás, ötvösmű rajta megannyi remek. A felette levő korsó üvegből van, ezüsttel díszítve, az alatta levő fideles kupát régi pénzek ékítik; a háttérben pedig különböző dessert-tálak láthatók, aranyozott ezüst levelerekké és lombdíszekkel.

Luxus a színpadon.

Nemi valószínűséggel lehet állítani, hogy a legtöbb mai színházi mizéria eredeti kútfórássá nemcsak nálunk, de másutt is a színpadi öltözködés túlhajtott luxusában keresendő. A francia szí-

nik fejedelmi fizetéssel rendelkeznek szeszélyeik kielégítésére. Leírunk néhányat Nilsson ragogó öltözékei közül azokból, melyek legújabb keletűek. Hisszük, hogy a színházi luxus kérdésének minden tanulmányozója előtt érdekel fog birni.

Kezdjük a legegyszerűbben, egy *crépe de Chine* és finoman himzett selyem *gazier*-szöveten. Az alj dudoros s a *la belle Agnèse* van feltűzve és a csipónél egy különös nemű csattal meg erősítve, szöve *crépe*, míg a tűnik himzett muszlinból jön rá. Az uszály felettebb pompás és két különböző szövetből van. A derék rövid, elől nyitott és himzett, hegyes alakú fodordíszszel van kitöltve. Az egész «ensemble» igen érdekes és fiatalos.

A következő ruha pompás rózsaszínű. A szoknya ráncos tül, alján nagy rózsaszínű szalagcsokrokkal; aranyval, gyönggyel és drágakövekkel kivart három pánt van részut a szoknyára alkalmazva, oldalt pedig egy rózsaszokor. A derék rövid, satinból van, elől nyitott, himzett csipke-díszszel. Dudoros rózsaszínű tüllichu képez a nyakon fodrocskát; a tül ujjakon himzések alkalmazva.

Azután jó egy XVI. Lajos korabeli öltözék, ugyanaz, melyet képünk is bemutat, két árnyalatu théa-rózsza színű failleből. A tablier igen élénk rózsaszínű, csupa gyöngy-, arany- és drágakö-himzésekkel borítva. A csipónél bárony szárnnyal képeznek basque-ot, mely az uszályban halvány rózsaszín faille-vel vegyül el; balfelel roppant vadrózsabokor van elhelyezve, mely az egész összeállításnak tavaszias kinézést ad. A rövid derék gyönyörű heliotrop bársony, a tabliernak megfelelő himzett plastronnal, az ujjakon gyöngyörjök vannak, s a szokásos fichu, halvány rózsaszínű tül-fodorrall, fejezi be a toilette-t.

Nilsson kincseket érő ruhatárával az európai művésznők közt csak egy más oly tüneményeszerű tehetség versenyezhet, minő a *Patte*. Ragadjunk ki az övéi közül is egyet. A képen feltüntetett öltözék igen vastag és látványos, azurkék lyoni selyem. A szoknyaalj egészen be van burkolva Argentan csipke-felhőbe, mely rézsutasan van keresztbe téve. Oldalt két panier ezüst árpa-kalászokkal himezve. Az uszály hosszú, négyzetes és igen keskeny s két pántból áll, az egyik azur selyem, a másik szafír bársony s a kettőt Argentan-csipkeránéz választja el. A derék igen átlátszó azur-színű szövet, a chemisette Argentan-csipke, a rövid újjak a vállakon bársonyszalagokkal vannak feltűzve. A hát selyem s az egyik oldalról a mellre Sappho-csomóba kötött draperia jó előre. E toilette-hez még egy ezüst árpa-kévéből álló fejdísz jó a fejtetőre gyémánt-áigrette-vel. A nyakra pedig a walesi hercegnőről nevezett nyakék, ezüst árpa-kalászzsal, zafírszínű bársonyra vart gyémántokkal.

Valódi események a francia divatvilágban Sarah Bernhardt ruhái is, melyeket a hízogén «költője»-nek nevezett Felixxel készített mindaddig, a míg a nagy művésznő és a nagy szabó közt szakadást nem idézett elő az előbbinek hitlensége, midőn Fedorabeli öltözékeit részben a bécsi Morinczgnél rendelte meg. Felix, mint jó francia, nem akarta magát kiténni a bécsi ipar versenyének s az isteni Sarahnak utolsó perczben kellett egy másik híres szabóhoz, Worthhoz folyamodnia. De mindhiába. Worthnak is az volt feltétele: mindent vagy egyet se, s a kitünő tragikai művésznőnek meg kellett ígérnie a lehetetlent, hogy lemond négy elkészült s ujdontat-uj ruháról. De mi történik? Eljő a főpróba, s vele együtt két bécsi toilette is megjelen a színpadon, melyekhez az első előadásán a harmadik is csatlakozik. Worth dühög; de hiába, a dolgon nem lehet segíteni s a párisi divat nagy mesterének sőhajtva kellett tapasztalnia, hogy az asszonyzó homokba irt ígért. Az igaz, hogy a Sarah Bernhardt toilette-jei azután teljesen meg is felelték az orosz hercegnő excentrikus egyéniségének, nem mint a czimszerep egy más személyesítőjéé, kit nem akarunk megnevezni s kinek szelid színárnyalatú öltözékei sehogys voltak ahhoz a nőhöz való, a ki úgyszólván feltűnés közt él és hal meg.

A színpadi luxus ily állapota közt vajjon nem fogjuk-e mielőbb megérni azt is, hogy az igazgatók a színpadokon ezentúl a szabó-számlákat is be fogják mutatni a közönség nagyobb okulására — természetesen közjegyzői záradékkal ellátva a hitelesség okáért? Mert tiszta művészeti alapon ez az üzlet aligha állhat fenn a nélkül, hogy igazgató és színész tönkre ne menne. Sőt gyakran még egy *harmadik* is — és az legelőbb — a színpadok mögött.

Nem szenved kétségét, hogy a színpadi luxusk is van bizonyos határig jogosultsága, bár nem szükség ennek elismerésében odáig mennünk, mint egy híres francia kritikus, Theophile Gauthier tette, ki a következő szavakban tört lándzsát 1838-ban a színpadi luxus mellett: «A színésznők — írja — mindinkább az érnnyre adják magokat, a mi minden dicsereten felül álló foglalkozás. Férjhez mennek s erkölcs dolgában nagyon szigorú elveket tesznek magokéva. Sokan e helyékek közül már csak férjeikkel akarnak szemelni jeleneteket játszani s a közönség végre is bele nyugszik. Mi nem kételkedünk abban, hogy kitünő háziasszony válik belőlök, az ételket nem sózzák el, a pezenyét nem égetik meg; de inkább szerethető, ha a játékokban szellemet, élnkséget, tüzet áruháznak el; mindama házi érnnyek, melyek a polgárműket ékítik, nem valók a színésznőknek. A takarékoság szép dolog, de semmi nem unalmasabb a világon, mint ha a tegnapi szép ideált ma az utcán kétes kalapban s gyanus esernyővel találjuk... Azt hisszük, hogy azt

a sok pénzt, a mit e nők fizetésül kapnak, sokkal jobb volna selyemre, bársonyra, csipkékre, gyémántokra, tollakra, ritka virágokra adni ki, semmint a takarékpénztárba vinni; s nem látunk benne semmi különösöt, hogy a színészek és színésznők végnapjaikban újra össztalálkoznak a kórházban a költőkkel és írókkal, kik gazdagságuknak alapjait megvetették.»

Igy Gauthier Theophil. Természetesen szavaiól a romantikus iskola tulsága beszél s ma legkevésbé sem vagyunk hajlandók nézeteit magunkéva tenni. Igenis, van helye a színpadon a toilette-luxusnak, de csak annyiban, a mennyiben a művészetiileg jellemzett szolgálja; azon-túl teljesen fölösleges a túlhajtott luxus. S a mily gúncolni való épen a művészi jellemzés szempontjából, ha például Stuart Mária nyakán gyöngy collier-val, vagy drágakövek kirakott övben jelen meg, dacára annak, hogy tudvalevőleg őrizője, Sir Amias Paulet, már a tragédia első felvonásában feltűri a királyné szekrényét, hogy utolsó ékszerét elrabolja; ép oly indokolt és észszerű a Theatre Françaisnak az a bevett szokása, hogy minden vigjátékot a további ismétléseknél is az első előadás kosztümében mutat be, úgy hogy a huszas évekből eredő vigjátékok is ma ugyan-azon öltözékekkel jelennek meg a színpadon, mint első előadásuk idejében. Bármily izléstelenek és komikusnak látszik is ma egy évtizedek előtti viselet, de az ember hozzá szokik s az által, hogy az életet egész hűségében látjuk magunk előtt, a vigjátéknak, mely amig is a maga korában gyökerezik, cselekvései, helyzetei, élezei és jelmelei mindjárt érthetőbbeknek mutatkoznak a mult ilyen megjelenítésében.

A színpadi öltözködés jellemzettségéről találólag nyilatkozik Zola Emil «Assommoir»-ja drámatizált kiadásának előszavában: «Nem a rongyok és foltok azok, a miket Helene Petit ábrázolásában leginkább bámulok, mert a rongyos öltözékekhez, midőn bizonyos regényesség van, minden színész ért, hanem a szegényes, rit ruházat ragadt el engem, melyet a művésznő az első képekhöz oly találon választott meg, oly gondalal állított össze, oly mély értelmet fektetett mindenikbe, a szerephez alkalmazva mindig az öltözetet, oly közvetlenül érezte át az alak jellemét, annyira maga élte át azt. Gervaise maga volt ő, s osztozott husz évi sorsában, nemcsak hangjával, arczjátékával, de öltözetével is alakítva. Vegyük csak az utolsó öltözetet, egy fekete, élrongyot, felismerhetetlenül vált szövetből készült ruhát, fején egy foszlányos, színehagyott, fákó selyemkendő, vállán egy hajdani barégekendőnek darabja, fehéremű semmi. Lábai pedig — szivszaggató, de igaz részlet — ócska férficzipők, cipők, melyek egykor Coupeau-éi voltak. Ő mindent elért, a mit a művészet elérhet.» Mikado.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A székesi gróf Bercsenyi család (1470—1835), eredeti kéziratoktól irta Thaly Kálmán. Kiadja a magyar tud. akadémia történelmi bizottsága. Második kötet ez a Rákóczy Ferenc szabadságharcában oly nagy szerepet vitt Bercsenyi Miklós családja történetének, melyet a Rákóczi-korszak fáradhatlan buvára, Thaly Kálmán tollából vesz a történetkedvelő közönség. A második kötet egészen gr. Bercsenyi Miklósnak van szentelve s az ő nevezetes életéből is csak az első részt adja, 1689-től 1703-ig vagyis attól az időtől, mikor a cselekvés terére lép és addig, mikor Rákóczyval együtt betör Magyarországra és kitűzi a felvidéket a szabadság zászlójára.

Bercsenyi körül széleskörű események tárnak föl. Mint menekült a lengyel udvarnál rendkívüli érdeplével működik, hogy I. Szász Ágost királyt és a lengyeleket megnyerhesse a magyar ügynek. Du Héron francia követet is egész lelkes szöszölőjává teszi XIV. Lajos francia királynál, s az ő közvetítésével emlékiratokat terjeszt a francia király elé, fejtegetve, hogy a magyar ügy támogatása mily szöveztség volna XIV. Lajosnak Lipót császárral szemben, a fenyegető spanyol örökösödési háborúban. Külön becsét adnak a kötetnek a francia állami levéltár okiratai. Thaly használta azokat először. E levéltár eddig zárva volt, s csak a legutóbbi időben nyílt meg a történetbuvárok előtt. Ott őriztetnek Du Héron francia követ részletes jelentései a magyarországi viszonyokról, a követ meleg felszólalásai, Bercsenyi memorandumai, melyeket ő latinul irt s a követ francziára fordított le. Ezekben egészen meglevlenül Európa XVII-ik századának első pár éve. Thaly, ki a Rákóczi-korszak lehető teljes földelésére fordítja történetiről összes

munkásságát, ismét egy új és dúz fejezettel járult e korszakhoz. Ára 3 frt 50 kr.

Elvesztett boldogság. Ez czíme egy csinos kiállítású kötetnek, mely székesfehérvárt jelen meg, és Schalk de la Faverie után francziából Erekly Alfonz tanár fordította. Költészettel írt könyv, a reflexiókban bővelkedő művek közül való, s mint olvasmány Eötvös «Karthausi»-jára emlékeztet. Az «Elvesztett boldogság»-ban is a szerelem miatt szenvedő hang és bölcselkedő elme szólal meg. Maga a történet nagyon egyszerű, és levelekben van elmondva. A levelek írja egy barátjának elmondja, hogy szeretett, boldog volt, s legnagyobb boldogság közepette fiatal nejét a világnak lesújtotta, meghalt boldogan, egy pillanattal szenvedés nélkül, épen mikor szerelemről beszélgettek egymás közt. Erekly Alfonz a költői nyelvet megillető gondal fordította le az érzésben és eszmében gazdag könyvet.

Előfizetési felhívások. Gyarmathy Zsigáné, a méltán szívesen olvasott íróné «Beszélések és apróságok» czím alatt újabb kötet elbeszélést ad ki, a következő tartalommal: «A vén leány emlékei», «Az írónő leánya», «Egy nagy ember», «A rokonság», «A kétely», «Az én kis fiam», «A kamaz», «Kis városhoz», «Az utolsó napon», «Rózsabimbó kisasszony», «Bánffy-hunyadi vásár», «Uj-remete», «Két főúri lak», «M.-gy.-monostor». A húsz ívre terjedő kötet díszes kiállításban ápril hó végén fog megjelenni. Előfizetési ára: fűzve 1 frt 30 kr., csinos fűzve 2 frt, díszkötésben 2 frt 50 kr. Az aláírási ívek egyenesen az írónőhöz, Bánffy-Hunyadira küldendők. — Szomaházy Istvántól pedig a Révai-testvérek adnak ki egy kötet elbeszélést «Szöktetés a zárdból és egyéb elbeszélések» czím alatt. A tehetséges novellista lapunk olvasói előtt sem ismeretlen. A 12—14 lnyvi kötet előfizetési ára 1 frt 20 kr. s a Révai-testvéreknél rendelhető meg. — Az oláh nyelv és nemzet megalakulása ezimén adja ki dr. Róthy László, a nemzeti muzeum régiségi osztályának egyik őrje, történelmi, nyelvészeti, ethnografiai tanulmányát, mely az oláh nemzet eredetének és nyelvének bonnyolult és sokszor oly ellentétesen vitatott kérdését tárgyalja. Az előfizetési főlírvás tájékoztatásul ezeket mondja:

«A munka sem nem nyelvészeti, mely egyedül a nyelvtenyekben keres megoldást, sem csupán történelmi adatgyűjtemény, mely ismét a nyelv vallomásait hagyja figyelmen kívül, de általános jellemű, történelmi néprajzi tanulmány, mely az oláhokhoz, mint élő és mozgó népelemet tárgyalja, a mint az a római világ idején a Balkán-félszigeten megjelenik, nyelvileg s fajlag alakul, fejlődik; a Kárpátok vidékein elhelyezkedik s az ethnografiai konfigurációk között mai képét nyeri.» A könyv 2 frt utánvételi díj mellett rendelhető meg a szerzőnél, a nemzeti muzeumba cizimezve.

Méhészeti Káté a magyar orsz. méhészeti egyesület által pályadíjjal jutalmazott mű; írta Khúne Ferenc. A hasznos könyvet immár második kiadásban bocsátja közre a méhészeti egyesület, épen a tavaszra, mikor a méhészeti időszak kezdődik. Kérdésekben, feleletekben adja a tudnivalókat, utasításokat, s több rajzsal is megvilágítja. A könyvet Horváth Viktor akadémiái könyvtárus adta ki s ára 1 frt.

A paprikáról könyvet irt Hangay Oktáv, az Székesfehérvárt Számmer Imre kiadásában jelent meg. Foglalkozik a régi fűszerekkel is, megismertette régi szakácskönyvek alapján, hogy a régi könyv mely tulajdonságokba ment a fűszerek használatával. A könyvecske érdekesen tárgyalja a különböző paprikafajtákat is, a paprika alkateszeit s e nálunk annyira kedvelt fűszer elterjedését is kimutatja. Vajjon India vagy Amerika a paprika őshazája, eldönteni nem lehet, mert vad állapotban mind a két helyen előfordul. A régibb magyar szakácskönyvek azonban még a 16-dik század végéről sem ismerik. Pedig ez időtájban már elterjedhetett nálunk is. A kemény kőtűsi könyvecske rajzban szintén bemutatja a jőféle paprika fajcsak.

Szegedi szakácskönyv, írta Rézi néni. Már negyedik bővített kiadás, ára kötvé 2 frt. Kiadta Burger Gusztáv Szegeden.

Polyóiratok. A Függetlenség irodalom-történeti közlöny márciusi füzében Eble Gábor Kőlesey Ferencnek két olyan költeményét közli, melyekről eddig még nem volt tudva, hogy Kőlesey a szerzőjük. Toldy «Szatmári virágok» czím alatt az 1829-iki «Minerva»-ban közölte, de nem tudta, hogy költőjük Kőlesey. Az egyik Vécsey Beiklós b. Szatmármegye főispáni helytartójának beiktatási ünnepére készült, a másik Károlyi György grófnak volt szentelve, abból az alkalomból, a mikor uradalmi tisztviselőinek nyugdíjra bízottott. — A Keresztény Magyarok január-februári füzete huszonkettedik évfolyamát kezdte meg. Az unitáriusok e közlönyt Péterfi Dénes és Kovács János szerkeszti, s a vallás egyház és tanügy mellett

